

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Odvolací řízení v systému neúplné apelace

Andrea Kvapilová

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

Studijní program: Právo a právní věda (M6805)

Obor: Právo (6805T003)

Vedoucí práce: JUDr. Blanka Kapitánová

Pracoviště: Katedra občanského práva

Diplomová práce

Odvolací řízení v systému neúplné apelace

Andrea Kvapilová

Plzeň 2022

*„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: **Odvolací řízení v systému neúplné apelace** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“*

.....

Andrea Kvapilová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda upřímně poděkovala vedoucí diplomové práce **JUDr. Blance Kapitánové**, za odborné vedení, cenné rady, za její čas, který si vyčlenila pro vedení mé diplomové práce a v neposlední řadě také za její trpělivost a velice vstřícný přístup.

Stejně tak bych chtěla poděkovat své rodině a všem, kteří mě podporovali během studia.

Obsah

1. Úvod	7
2. Opravné systémy a opravné prostředky.....	10
2.1. Opravné systémy	10
2.1.1. Apelační opravný systém	10
2.1.2. Kasační opravný systém.....	11
2.1.3. Revizní opravný systém	11
2.2. Opravné prostředky	12
3. Odvolání	13
3.1. Přípustnost odvolání	13
3.1.1. Objektivní přípustnost odvolání.....	14
3.1.1.1 Bagatelní věci	19
3.1.2. Subjektivní přípustnost odvolání	20
3.2. Lhůta pro podání odvolání.....	22
3.3. Náležitosti odvolání	25
3.3.1. Odvolací důvody	27
3.4. Vzdání se odvolání a zpětvzetí odvolání	30
3.4.1. Vzdání se odvolání.....	30
3.4.2. Zpětvzetí odvolání.....	31
4. Apelační opravný systém	34
4.1. Úplná apelace dle o. s. ř.....	34
4.2. Neúplná apelace dle o. s. ř.....	35
4.3. Nové skutečnosti a důkazy	38
4.3.1. Nové skutečnosti	41
4.3.2. Nové důkazy.....	43
5. Výjimky ze zákazu neúplné apelace.....	45
5.1. Výjimka dle § 205a písm. a) o. s. ř.....	46
5.2. Výjimka dle § 205a písm. b) o. s. ř.....	46
5.3. Výjimka dle § 205a písm. c) o. s. ř.....	47
5.4. Výjimka dle § 205a písm. d) o. s. ř.....	49
5.5. Výjimka dle § 205a písm. e) o. s. ř.....	51
5.6. Výjimka dle § 205a písm. f) o. s. ř.	53

6. Úkony soudu I. stupně.....	54
6.1. Autoremedura	57
7. Řízení před odvolacím soudem a rozhodnutí o odvolání	60
7.1. Rozhodnutí odvolacího soudu	64
8. Porovnání stávající úpravy s věcným záměrem civilního řádu soudního .	73
9. Závěr	77
Summary	79
Seznam použitých zkratk	80
Zdroje	81
Seznam použité literatury a komentáře.....	81
Odborné články a časopisy	81
Právní předpisy a důvodové zprávy.....	82
Judikatura.....	82
Internetové zdroje	84

1. Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala téma: „Odvolací řízení v systému neúplné apelace.“ V této práci se budu věnovat hlavně rozboru právní úpravy odvolání, což je jediný řádný opravný prostředek, a navíc je součástí práva na spravedlivý proces. Dále také samotnému odvolacímu řízení, a to s ohledem na princip neúplné apelace, na němž je odvolací řízení u nás vybudováno a též s tím souvisejícími novými skutečnostmi a důkazy.

Cílem mé diplomové práce je poskytnutí přehledného a uceleného souhrnu informací o odvolacím řízení a současně i pochopení zásady neúplné apelace, jelikož je odvolací řízení, a to zejména řízení sporného charakteru, za splnění dalších procesních podmínek touto zásadou ovládáno. Myslím, že pochopení této zásady je stěžejní pro pochopení odvolacího řízení jako takového. Důvodem, proč jsem si toto téma vybrala, je to, že odvolání je, jak jsem již zmínila výše, jediný řádný opravný prostředek, takže si myslím, že jak odvolání, tak i samotné odvolací řízení zaslouží pozornost. Dále také proto, že je jediným opravným prostředkem, je podáván mnoha osobami, a tudíž je možné najít obsáhlou judikaturu na toto téma.

Dalším cílem mé práce je zjistit, zda je současná právní úprava odvolacího řízení z hlediska zásady neúplné apelace dostatečná nebo zda může Věcný záměr civilní řádu soudního přinést pro odvolací řízení takové změny, které nynější proces zrychlí a zkvalitní.

Ve své práci využiji zejména metodu deskriptivní a analytickou, tedy pokusím se přehledný rozbor předmětu mé diplomové práce tak, aby pochopení této problematiky bylo co nejjednodušší. Zároveň použiji i metodu syntetickou, a to tak, aby diplomová práce utvořila ucelený souhrn dané problematiky a byly tak uvedeny zjevné souvislosti mezi jednotlivými kapitolami. V poslední kapitole, kde se budu zabývat úpravou, tak jak ji představuje Věcný záměr civilního řádu soudního, použiji metodu komparativní, porovnáím tedy stávající úpravu opravných prostředků, zejm. odvolání, s možnou úpravou dle Věcného záměru.

Diplomová práce je členěna na devět kapitol, tak, aby na sebe kapitoly systematicky navazovaly, přičemž první kapitolou je úvod, následuje sedm hlavních kapitol a devátou, tedy poslední kapitolou je závěr.

Ve druhé kapitole se budu zabývat opravnými systémy a opravnými prostředky. Podkapitola opravné systémy se dále člení na jednotlivé systémy,

a to apelační, kasační a revizní, které stručně popíšu, přičemž apelační systém je pro tuto práci stěžejní a bude podrobněji popsán ve čtvrté kapitole. V podkapitole opravné prostředky pak uvedu rozdělení na řádné a mimořádné, stručně je definuji, ale mimořádnými se již nadále zabývat nebudu.

Ve třetí kapitole se hodlám zabývat samotným odvoláním, tento institut je důležitý pro odvolací řízení proto, že pouze na základě podání odvolání je odvolací řízení zahájeno. Tato kapitola se dále člení na několik podkapitol tak, aby byla úprava odvolání srozumitelně vysvětlena. Zejména rozeberu subjektivní a objektivní podmínky přípustnosti odvolání a jeho náležitosti, včetně odvolacích důvodů. V rámci objektivní přípustnosti bude věnována podkapitola i tzv. bagatelním věcem, tedy že podání odvolání je omezeno hodnotou předmětu sporu, a to částkou 10.000 Kč. Samostatná podkapitola bude určena i pro lhůtu pro podání odvolání a vzdání se odvolání a jeho zpětvzetí, jelikož se jedná o důležité úkony, které může účastník civilního řízení činit.

Druhá a třetí kapitola bude jakýmsi úvodem do problematiky, tedy částí, ze které bude patrné, co jsou to opravné prostředky, zejména co je to odvolání a za jakých podmínek a z jakých důvodů lze tento procesní institut použít.

Čtvrtá a pátá kapitola bude stěžejní pro tuto práci. Právě ve čtvrté kapitole se pokusím splnit první cíl – co nejjasněji vysvětlit apelační princip, včetně jeho rozdělení na úplnou a neúplnou apelaci s uvedením jejich rozdílů, a to tak, jak jej pojímá zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a s pomocí judikatury. Jednou z podkapitol je vysvětlení „nových skutečností a důkazů“.

V páté kapitole bych ráda vymezila a srozumitelně vysvětlila jednotlivé výjimky z principu neúplné apelace, které jsou uvedeny v § 205a o. s. ř. Jedná se celkem o šest výjimek z principu neúplné apelace, a dle toho budou děleny i podkapitoly.

Šestá kapitola bude věnována úkonům soudu prvního stupně, který hraje v odvolacím řízení důležitou roli, uvedu tedy, jak postupuje soud, jehož rozhodnutí je napadáno, před tím, než je věc předána odvolacímu soudu, včetně autoremedury, tedy možnosti napravit své napadené usnesení, pokud mu bude plně vyhověno.

V sedmé kapitole shrnu průběh samotného řízení před odvolacím soudem včetně toho, jak zde soud postupuje a rozhoduje.

V osmé, poslední hlavní, kapitole se budu věnovat Věcnému záměru civilního řádu soudního, a to části týkající se opravným prostředkům, zejména pak

odvolání. Tato kapitola by měla pomoci určit, zda je třeba změn v současné právní úpravě odvolacího řízení či nikoli.

Mezi základní zdroje, ze kterých budu čerpat, patří zejména zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), včetně komentářů, které jsou k tomuto zákonu dostupné. V neposlední řadě určitě využiji i odborné články a časopisy a hlavně judikaturu, která je v tomto ohledu poměrně bohatá.

2. Opravné systémy a opravné prostředky

Ač by soudní rozhodnutí měla být správná, může se stát, že dojde k pochybení, ať už z důvodů na straně soudu nebo z důvodů na straně účastníků a rozhodnutí tak bude stíženo vadami. Může jít jak o vady ve skutkovém zjištění, tak o vady právní, což může být způsobeno chybnou interpretací či aplikací hmotného nebo procesního práva. Z tohoto důvodu je třeba poskytnout účastníkům řízení možnost nápravy, tedy možnost využít opravné prostředky tak, aby došlo k novému projednání věci a vydání nového, správného rozhodnutí. Tyto prostředky tak představují záruku, že soud dospěje ke spravedlivému rozhodnutí, a to dle práva.

2.1. Opravné systémy

Opravný systém znamená obecnější vymezení principů, které ovládají opravné řízení.¹ V případě rozlišování těchto opravných systémů je důležitý rozsah přezkumné činnosti soudu, tedy zda je soud při přezkumu vázán skutkovým stavem, tak jak byl zjištěn soudem, který napadené rozhodnutí vydal, či nikoliv. Pokud jím vázán je, může odvolací soud přezkoumat rozhodnutí pouze po právní stránce, což předpokládají všechny opravné systémy. Avšak pokud jím vázán není, může odvolací soud projednat věc a provést dokazování znovu a tím tak dospět k jinému rozhodnutí, než k jakému došel soud prvního stupně, který napadené rozhodnutí vydal. Dále je důležité, jakým způsobem může odvolací soud rozhodnout, tedy zda může napadené rozhodnutí zrušit, změnit nebo pouze potvrdit. Poslední rozlišení pak může spočívat i v tom, zda je možné uplatnit nové skutečnosti a důkazy, či nikoliv.

Teorie rozlišuje celkem tři opravné systémy, a to apelační, kasační a revizní.

2.1.1. Apelační opravný systém

Apelační opravný systém neboli také jinak odvolací opravný systém, je systém, prostřednictvím něhož je možné přezkoumat napadené rozhodnutí v nejširším rozsahu, tedy jak po stránce právní, tak po stránce skutkové. Soud zde má možnost takové rozhodnutí zrušit, změnit nebo potvrdit, pokud je správné. V rámci tohoto systému pak rozlišujeme úplnou a neúplnou apelaci. Systémem

¹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015. IBSN 978-80-7502-076-5, str. 501

úplné apelace se rozumí možnost odvolání se z důvodu nových důkazů a skutečností (nova nebo novoty), které se neuplatnily u soudu prvního stupně, což v systému neúplné apelace možné není.

Institut odvolání v České republice jako jediný řádný opravný prostředek stojí právě na apelačním principu, a to v případě sporného řízení (nutno podotknout, že je třeba splnit i další předpoklady, kterým se budu věnovat v dalších kapitolách) na systému neúplné apelace, což zavedla až novela provedená zákonem č. 30/2000 Sb., do té doby zde odvolání ovládal systém úplné apelace. Úplnou apelaci můžeme najít v právní úpravě i dnes, a to například v řízení nesporném, nebo pokud odvolání směřuje proti usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé.

2.1.2. Kasační opravný systém

Kasační opravný systém neboli zrušovací opravný systém je systém, který naopak umožňuje přezkum rozhodnutí pouze po právní stránce a napadené rozhodnutí tak může soud vyššího stupně pouze potvrdit nebo zrušit a vrátit jej zpět soudu prvního stupně, aby ho přepracoval. „*Kasační soud nepřezkoumává skutkovou stránku věci.*“² Na tomto systému stojí například řízení o žalobě pro zmatečnost, a to proto, že v řízení o žalobě pro zmatečnost je cílem náprava některých procesních pochybení. V tomto řízení jde tedy pouze o problematiku právní, nikoli skutkovou.

2.1.3. Revizní opravný systém

Tento systém se velmi podobá systému kasačnímu, opět je zde možné přezkoumat napadené rozhodnutí pouze po právní stránce a soud může rozhodnout tak, že rozhodnutí potvrdí nebo zruší. Avšak nemusí tak učinit vždy, a to za předpokladu, že byl řádně zjištěn skutkový stav a lze ho správně právně posoudit. Pokud tedy soud prvního stupně špatně právně věc posoudil, může soud druhého stupně napadené rozhodnutí i změnit, stále ale platí, že skutkový stav nepřezkoumává. „*Tento opravný systém se od 1. 1. 2013 uplatňuje případě projednání dovolání jako mimořádného opravného prostředku.*“³

² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015. IBSN 978-80-7502-076-5, str. 502

³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. a kol. *Civilní právo procesní.* 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6, str. 338.

2.2. Opravné prostředky

Opravným prostředkem se rozumí procesní úkon, který umožňuje účastníku řízení, aby se domáhal přezkumu a opravy soudního rozhodnutí, popřípadě přezkumu průběhu soudního řízení. Teorie rozlišuje dva opravné prostředky, a to řádné a mimořádné.

Rozlišujícím prvkem je zde právní moc. Řádný opravný prostředek je možno uplatnit pouze proti rozhodnutím soudu prvního stupně, která ještě nenabyla právní moci. Do řádných opravných prostředků řadíme odvolání. Existují však i řádné opravné prostředky sui generis a jedná se o odpor proti platebnímu rozkazu a námitky proti směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu.

Naproti tomu mimořádný opravný prostředek směřuje pouze proti pravomocnému rozhodnutí a jde tak o průlom do právní moci a tím i do právní jistoty. Toto je však možné pouze za splnění zákonem stanovených podmínek, a to z důvodu, že stále převažuje zájem, aby soud rozhodoval věcně správně. Do mimořádných opravných prostředků řadíme dovolání, žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost. I zde existuje mimořádný opravný prostředek sui generis, a to je žaloba na zrušení soudního smíru.

Podaný opravný prostředek má své účinky, rozlišujeme tak suspenzivní a devolutivní účinek. Suspenzivní neboli odkladný účinek znamená, že se podáním opravného prostředku odkládá právní moc a zpravidla i vykonatelnost rozhodnutí. Tento účinek zákon přiznává zásadně řádnému opravnému prostředku. Co se týče účinku devolutivního neboli odvalujícího, ten zákon přiznává pouze odvolání jako řádnému opravnému prostředku a dovolání jako mimořádnému opravnému prostředku. Devolutivní účinek pak spočívá v tom, že podaný opravný prostředek projednává instančně vyšší soud.

Výjimku z devolutivního účinku představuje autoremedura, kdy soud sám přezkoumá své rozhodnutí, které bylo napadeno. Samotné autoremeduře se budu věnovat v samostatné podkapitole.

3. Odvolání

Odvolání je jediný obecný řádný opravný prostředek, kterým lze napadnout jak rozsudky, tak usnesení. Takto je zakotvena česká právní úprava od dubna roku 1964. Též je možné jej použít jako opravný prostředek proti výrokům o nákladech řízení v platebním rozkazu, elektronickém platebním rozkazu a směnečném a šekovém platebním rozkazu.⁴ Nikoliv však proti samotnému platebnímu rozkazu, neboť proti němu se podává odpor.

Institut odvolání směřuje pouze proti rozhodnutím, která ještě nenabyla právní moci. Jeho obecnou úpravu najdeme v části čtvrté, hlavě první, v § 201 a násl. o. s. ř. Speciální úpravu pak například obsahuje z. ř. s., kde jsou upravena zvláštní řízení soudní, jímž je společné to, že se nejedná o řízení sporná.

Odvolací řízení sporné a některá řízení upravená v z. ř. s. za splnění určitých podmínek v české právní úpravě jsou postavena na principu neúplné apelace, a rozhodnutí je tak možné přezkoumat jak z hlediska skutkových otázek, tak i z hlediska otázek právních. Znamená to tedy, že soud druhého stupně, který se odvoláním zabývá, není vázán zjištěným skutkovým stavem a může provést dokazování sám a dojít tak k vlastnímu, jinému závěru, než ke kterému došel soud prvního stupně.

3.1. Přípustnost odvolání

Občanský soudní řád stanovuje, že účastník může odvoláním napadnout rozhodnutí okresního soudu nebo rozhodnutí krajského soudu jako soudu prvního stupně, pokud to zákon nevyklučuje. Jedná se tak o zásadu univerzality, která se ale například neuplatní u dovolání, protože dovolání je přípustné, pouze pokud to zákon připouští. Blíže zásadu univerzality rozvádím níže, v objektivní přípustnosti.

Odvolání tak může být podáno pouze za splnění zákonem stanovených podmínek, které lze označit za podmínky přípustnosti odvolání.⁵ Tyto podmínky musí být splněny, aby se podaným odvoláním soud vůbec věcně zabýval. Rozlišujeme podmínky přípustnosti odvolání objektivní a subjektivní.

⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 339, a ustanovení § 174 odst. 2, o. s. ř.

⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces: vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Nakladatelství Linde, 1997. IBSN 80-7201-065-4, str. 445.

3.1.1. Objektivní přípustnost odvolání

Mezi objektivní podmínky přípustnosti odvolání patří existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního stupně, přípustnost odvolání proti rozhodnutí a dodržení lhůty pro podání odvolání.

Existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního stupně znamená, že odvolání je zásadně přípustné pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně, které ještě nenabylo právní moci. Takové rozhodnutí může být ve formě rozsudku nebo usnesení. Soudem prvního stupně tak bude zpravidla okresní soud, popř. obvodní soud v Praze nebo městský soud v Brně, nebo jím může být krajský soud, popř. Městský soud v Praze. Právní moc má zde důležitou roli, jedná se o vlastnost rozhodnutí, která znamená závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí. Tato vlastnost je vázána na marné uplynutí odvolací lhůty. Důležitou roli zde hraje právě proto, že je s ní spjata právní jistota. Nabude-li rozhodnutí právní moci, stává se tak rozhodnutí závazné a nezměnitelné a nelze jej už napadnout odvoláním – zde jde o materiální právní moc. Předpokladem právní moci je řádné doručení rozsudku účastníkům řízení. Právní moc může být relativní, což znamená, že odvolání je pravomocné pouze vůči tomu účastníku, kterému lhůta pro podání odvolání už uplynula anebo může být absolutní, což znamená, že lhůta pro podání odvolání uplynula všem účastníkům a rozhodnutí je tak pravomocné.⁶

Přípustnost odvolání proti rozhodnutí je v zákoně vymezena negativně, tedy kdy je odvolání proti usnesení nebo rozsudku nepřipustné. O. s. ř. stanovuje, že odvolání proti rozsudku je nepřipustné v případě bagatelních věcí, jimiž se budu zabývat v následující podkapitole.

Dále zákon uvádí, že odvolání není přípustné jen proti důvodům rozhodnutí. Vždy je totiž třeba, aby byl napaden výrok rozhodnutí. K opravě odůvodnění slouží návrh na opravu odůvodnění rozsudku, který podává účastník řízení ještě před tím, než rozsudek nabude právní moci, a to dle ustanovení § 165 o. s. ř. Usnesením tak lze opravit pouze odůvodnění rozsudku, a to pouze tu část, která se týká skutkového stavu, nikoli právních závěrů, tedy co vzal soud za prokázané a co nikoliv, o jaké důkazy opřel svá skutková zjištění a jaký učinil závěr o skutkovém stavu.⁷

⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 505.

⁷ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář.* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-23]. ASPI_ID KO99_p2b1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Naopak zjevné nesprávnosti a chyby v psaní či v počtech může opravit i bez návrhu předseda senátu dle § 164 o. s. ř. Pokud se oprava týká výroku rozhodnutí nebo pokud není možné provést opravu ve stejnopisech rozhodnutí, vydá o tom opravné usnesení.

O. s. ř. v § 202 odst. 1 uvádí případy, kdy je nepřipustné odvolání proti usnesení. Jedná se tak opět o výjimku z toho, že odvolání je zásadně proti usnesení přípustné. Občanský soudní řád však neuvádí pouze taxativní výčet, ale další výjimky můžeme nalézt i v dalších zákonech, jako je například z. ř. s., konkrétně jde o § 129.

Usnesení, která patří mezi výjimky uvedené v o. s. ř., můžeme charakterizovat jako usnesení, jimiž se nerozhoduje ve věci samé, ale o procesních otázkách.⁸ Jde tak o usnesení, jimiž⁹:

- a) se upravuje vedení řízení,
- b) byl účastník vyzván, aby neúplné, nesrozumitelné nebo neurčité podání doplnil nebo opravil,
- c) bylo prominuto zmeškání lhůty,
- d) byla nebo nebyla připuštěna změna návrhu,
- e) bylo rozhodnuto o svědečném nebo o nárocích dle § 139 odst. 3,
- f) byl schválen mír,
- g) byl zamítnut návrh na přerušování řízení dle § 109 nebo dle § 110,
- h) byl žalovaný vyzván, aby se ve věci písemně vyjádřil,
- i) bylo opraveno rozhodnutí, netýká-li se oprava výroku rozhodnutí,
- j) bylo rozhodnuto, že doručení je neúčinné,
- k) byla uložena povinnost složit zálohu na náklady důkazu,
- l) bylo vyhověno návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu,
- m) bylo nařízeno první setkání s mediátorem dle § 100 odst. 2,
- n) byl zrušen platební rozkaz dle § 173 odst. 2.

V následujících řádcích bych okrajově rozebrala každý z důvodů nepřipustnosti odvolání proti usnesení.

⁸ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 506.

⁹ Ustanovení § 202 odst. 1 o. s. ř.

a) *Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž se upravuje vedení řízení*

Usnesení, jímž se upravuje vedení řízení, je tak usnesení, kterým se upravují procesní otázky, tedy průběh řízení a už z názvu je zřejmé, že takovýmto usnesením nemůže být řešena otázka, která má vliv na meritorní rozhodnutí. O. s. ř. též v § 170 odst. 2 uvádí, že soud není vázán usnesením, kterým se vedení řízení upravuje, tzn. že jej soud může změnit sám.¹⁰ Příkladem takového usnesení je třeba usnesení o nařízení jednání, usnesení o odročení jednání nebo například usnesení o určení způsobu provedení důkazu.

b) *Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž byl účastník vyzván, aby neúplné, nesrozumitelné nebo neurčité podání doplnil nebo opravil*

Další výjimkou je usnesení, kterým byl účastník vyzván, aby neúplné, nesrozumitelné nebo neurčité podání doplnil nebo opravil. Tento požadavek vychází z poučovací povinnosti soudu, kterou můžeme nalézt v § 43 odst. 1 o. s. ř. Soud tak vyzve účastníka, aby své podání upravil tak, aby bylo úplné, srozumitelné a určité a určí mu k tomu přiměřenou lhůtu. Je však třeba odlišit § 43 odst. 2 o. s. ř., kde už soud odmítá takové podání a zde již je odvolání zásadně přípustné, a to z toho důvodu, že tímto se řízení končí.

c) *Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž bylo prominuto zmeškání lhůty*

V případě usnesení, jímž bylo prominuto zmeškání lhůty, rozhoduje soud prvního stupně, což vyplývá z § 204 odst. 3 o. s. ř. a může takto rozhodnout, pokud shledá důvody nepodání odvolání včas omluvitelnými. Je však třeba, aby účastník podal návrh do 15 dnů po opadnutí překážky, a musí s ním spojit i zmeškaný úkon.¹¹ Toto však připadá v úvahu pouze u zákonných propadných lhůt, nikoli soudcovských.

d) *Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž byla nebo nebyla připuštěna změna návrhu*

Další výjimkou je usnesení, jímž byla nebo nebyla připuštěna změna návrhu ve sporném řízení. V zájmu hospodárnosti řízení bylo ponecháno na soudu prvního stupně, aby rozhodl o změně žaloby, aniž by byl připuštěn přezkum soudem druhého stupně. Důvodem je tak to, že soud prvního stupně je již řádně seznámen se spisem a může tak rychle o změně rozhodnout.¹²

¹⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář.*, ustanovení § 170 odst. 2 o. s. ř.

¹¹ Ustanovení § 58 odst. 1 o. s. ř.

¹² JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář.*

e) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o svědečném nebo o nárocích dle § 139 odst. 3

Usnesení, jímž bylo rozhodnuto o svědečném nebo o nárocích dle § 139. odst. 3 o. s. ř. je v těchto výjimkách uvedeno proto, že je zde předpoklad, že půjde o malé částky, takže by nebylo hospodárné, kdyby zde bylo připuštěno odvolání.

f) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž byl schválen smír

Odvolání není přípustné ani v případě usnesení, jímž byl schválen smír, a to proto, že takto schválený smír má účinky pravomocného rozhodnutí. Zákon však v ustanovení 99 odst. 3 o. s. ř. předpokládá možnost podání žaloby na zrušení usnesení o schválení smíru, a to v případě, že je smír dle hmotného práva neplatný. Účastníci řízení však mohou podat odvolání proti usnesení, kterým soud smír neschválí.

g) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž byl zamítnut návrh na přerušování řízení dle § 109 nebo dle § 110

Proti usnesení, jímž byl zamítnut návrh na přerušování řízení dle § 109 o. s. ř. nebo dle § 110 o. s. ř. také nelze podat odvolání, a to z důvodu, protože se jedná o usnesení čistě procesní povahy. V tomto ustanovení se tak promítá zásada hospodárnosti a rychlosti řízení. Avšak pokud soud usnesení přeruší, tak proti tomuto usnesení už odvolání přípustné je.

h) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž byl žalovaný vyzván, aby se ve věci písemně vyjádřil

Další výjimkou je usnesení, jímž byl žalovaný vyzván, aby se ve věci písemně vyjádřil. Jedná se tak o kvalifikovanou výzvu k vyjádření k žalobě, jejíž úprava je zakotvena v § 114b o. s. ř., která má pomoci zachovat hospodárnost řízení.

i) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž bylo opraveno rozhodnutí, netýká-li se oprava výroku rozhodnutí

Odvolání není dále přípustné proti usnesení, jímž bylo opraveno rozhodnutí, netýká-li se oprava výroku rozhodnutí. Zpravidla se tak jedná o chyby písařské nebo chyby v počtech, ale i jiné nesprávnosti, které nemohou výrazně ohrozit práva účastníků řízení. V tomto případě máme i poměrně bohatou judikaturu, dle které se lhůta k podání odvolání proti opravenému výroku rozhodnutí otvírá účastníkům pouze tehdy, pokud je důsledkem takové opravy obsahová změna výroku z hlediska práv a povinností, jež po opravě vymezuje. „Uvedené platí i tehdy, bylo-li původní rozhodnutí již přezkoumáno v odvolacím

řízení na základě dříve podaného odvolání a odvolací soud je jako věcně správné potvrdil.¹³

j) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto, že doručení je neúčinné

Dále je odvolání nepřipustné proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto, že doručení je neúčinné. Toto usnesení vydává soud na návrh účastníka, pokud se účastník nebo jeho zástupce nemohl s písemností seznámit, předpokladem je však omluvitelný důvod.

k) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž byla uložena povinnost složit zálohu na náklady důkazu

Proti usnesení, jímž byla uložena povinnost složit zálohu na náklady důkazu, také není možnost podat odvolání, a to opět z důvodu rychlosti řízení. Jedná se o důkazy navržené účastníkem nebo nařízených soudem v jeho prospěch. Obvykle se může jednat o zálohy na znalecké posudky.

l) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž bylo vyhověno návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu

Dále není odvolání přípustné proti usnesení, jímž bylo vyhověno návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu. Proti tomuto usnesení je možný odpor nebo návrh, aby soud, který jej vydal, je též přezkoumal, a to i po uplynutí lhůty pro podání odporu.¹⁴

m) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž bylo nařízeno první setkání s mediátorem dle § 100 odst. 2

Předposlední výjimkou je usnesení, jímž bylo nařízeno první setkání s mediátorem dle § 100 odst. 2 o. s. ř. Mediaci je v naší právní úpravě zakotvena zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci a tím byla i přidána další výjimka z přípustnosti odvolání. Soud tak má možnost nařídit účastníkům první setkání s mediátorem, pokud má za to, že je to vhodné a účelné, a to v rozsahu 3 hodin a přerušit tak řízení, nejdéle však na 3 měsíce, poté v řízení pokračuje. Proti tomuto usnesení nemá tak účastník možnost podat odvolání, protože dle judikatury se jedná o rozhodnutí o vedení řízení.¹⁵

¹³ Usnesení NS ze dne 2. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 310/2002 – Opravné usnesení, Odvolání proti opravenému výroku rozhodnutí, usnesení NS ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2402/2012 – Odvolací lhůta (tento potvrdil první judikát)

¹⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*.

¹⁵ Usnesení MS v Praze ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 23 Co 156/2014 – Mediaci

n) Nepřípustnost odvolání proti usnesení, jímž byl zrušen platební rozkaz dle § 173 odst. 2

Poslední výjimku z přípustnosti odvolání představuje usnesení, jímž byl zrušen platební rozkaz dle § 173 odst. 2 o. s. ř. Tento poslední bod byl připojen až novelou, resp. zákonem č. 404/2012 Sb., do té doby bylo možné podat odvolání i proti usnesení o zrušení platebního rozkazu. Náhradní doručení platebního rozkazu je zde vyloučeno, proto musí být doručen pouze do vlastních rukou a v případě, že se soudu doručit nepodaří, musí být zrušen. Po jeho zrušení pak musí být nařízeno jednání, a proto není důvodné připustit proti zrušovacímu rozhodnutí odvolání.¹⁶

Poslední podmínkou objektivní přípustnosti je **održení lhůty pro podání odvolání**. Tímto tématem se však ještě budu zabývat o něco níže, takže jej prozatím nebudu více rozebírat.

Důsledkem objektivní nepřípustnosti odvolání je dle § 218 písm. c) o. s. ř. odmítnutí odvolání, což znamená, že věc nebude vůbec meritorně projednána.

3.1.1.1 Bagatelní věci

Jak už jsem zmiňovala výše, přípustnost odvolání proti rozhodnutí je v zákoně vymezeno negativně, jeden z případů je tak to, že o. s. ř. stanovuje, že odvolání proti rozsudku je nepřípustné v případě bagatelních věcí, tedy v případě, kdy předmětem řízení bylo peněžité plnění, jehož výše nepřesahuje částku 10.000 Kč, přičemž k příslušenství pohledávky se nepřihlíží. Nepřípustnost odvolání v bagatelních věcech byla zavedena novelou o. s. ř. č. 30/2000 Sb., kdy původně platila částka 2.000 Kč a od novely č. 296/2017 Sb. je pak částka vyšší, a to stávajících 10.000 Kč. Bagatelními věcmi se již několikrát ve své praxi zabýval Ústavní soud, kdy judikoval: „*Již ve své dřívější rozhodovací praxi dal Ústavní soud najevo, že v případech bagatelních věcí, u nichž procesní úprava nepřipouští odvolání ..., je v podstatě – s výjimkou zcela extrémních rozhodnutí obecného soudu – ústavní stížnost vyloučena.*“¹⁷ A dále například rozhodnutí ÚS, kde soud vyslovil:

„Kvantitativní vyjádření předmětu sporu (bagatelnost) proto nemusí být s ohledem na kvalitativní stránku věci určující, jeví-li se věc z hlediska zachování

¹⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 509.

¹⁷ Usnesení ÚS ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. III. ÚS 405/04 – Ústavní stížnost podaná v tzv. bagatelní věci

ústavnosti natolik významná, že „přesahuje“ kauzu samotnou; v takovém případě není z hlediska poslání Ústavního soudu rozhodující výše sporné „částky“, nýbrž hodnota ústavního principu, který byl v řízení před obecným soudem narušen.“¹⁸

Tyto bagatelní věci tak představují výjimku z toho, že odvoláním může být napaden každý rozsudek soudu prvního stupně. Neplatí to však u rozsudku pro uznání a u rozsudku pro zmeškání, zde je odvolání přípustné vždy. Rozsudek pro uznání se vydává v případech, kdy se žalovaný nehodlá bránit, tedy svůj dluh uznal nebo nereaguje na výzvu k vyjádření se k žalobě či nereaguje na předvolání. Rozsudek pro zmeškání se pak vydává, pokud se účastník neposkytuje potřebnou součinnost a nedostaví se tak k jednání.

Tím, že nelze podat odvolání v tzv. bagatelních věcech, je tak prolomena zásada dvojinstančnosti soudního řízení. Sám ÚS ve svém nálezu ze dne 13.1.2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14 konstatoval, že z ústavněprávního hlediska není soudní řízení povinně dvoustupňové, s výjimkou věcí trestních, u kterých takový požadavek plyne z čl. 2 protokolu č. 7 k Úmluvě.

Závěrem této podkapitoly je vymezení, co vše se rozumí peněžitým plněním, které je předmětem řízení – jedná se tak o souhrn všech peněžitých plnění, tedy předmětem řízení nesmí být v době vyhlášení rozsudku žádný nárok nepeněžité povahy, a jde o konečný stav předmětu řízení v době jeho vyhlášení, a to bez rozlišení, zda tato plnění představují z hmotněprávního pohledu jednu či více samostatných jistin.¹⁹ Naproti tomu, to, co je příslušenstvím pohledávky plyne z práva hmotného, a to z § 513 o. z., jedná se tedy o úroky, úroky z prodlení a o náklady spojené s jejím uplatněním.

3.1.2. Subjektivní přípustnost odvolání

Subjektivní podmínky přípustnosti se váží na toho, kdo je opravný prostředek oprávněn podat, tedy na subjekt. Jde o tzn. procesní legitimaci. Zpravidla půjde o účastníka řízení, což vychází z ustanovení § 201 o. s. ř. a tomuto účastníkovi vznikla rozhodnutím soudu prvního stupně újma, kterou je však možné napravit vyhověním odvolání a je nutné, aby tato újma vyplývala přímo z posouzení práv a povinností účastníka řízení. Jinými slovy mu nebylo

¹⁸ Nález ÚS ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. III. ÚS 2018/15– Ústavní principy v bagatelním sporu

¹⁹ Usnesení NS ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3480/2016

ŠEBEK, Roman. § 202 [Nepřípustnost odvolání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 858, marg. č. 29.

vyhověno zcela nebo z části. K tomuto se také vyjádřil Nejvyšší soud, který vyjádřil svůj názor takto:

„Je totiž skutečností, že újma, která by odůvodňovala oprávnění účastníka podat proti rozhodnutí odvolání, musí přímo vyplývat ze stavu posouzení práv a povinností účastníků konkrétního řízení, kdy současně fakt zrušení takového rozhodnutí s sebou přináší i odstranění takové újmy vzniklé účastníkovi. Podstatné přitom je porovnání výsledku sporu s nárokem uplatněným žalobcem v žalobě. Naproti tomu subjektivní přesvědčení účastníka řízení o tom, že by mu např. takovéto rozhodnutí mohlo zajistit případné jiné výhody, resp. se ho případně ve svých nepřímých důsledcích jinak příznivě dotknout, není z hlediska posouzení výsledku sporu, významné.“²⁰

Odvolání tak nemůže podat účastník, jemuž nevznikla žádná újma, tedy bylo mu plně vyhověno, nebo mu újma vznikla, ale není odčinitelná rozhodnutím odvolacího soudu. Toto se může stát například v případě tzv. autoremedury, tedy pokud účastník podá řádné a včasné odvolání, soud prvního stupně, proti jehož rozhodnutí odvolání směřuje, spis nepředá odvolacímu soudu, nýbrž sám rozhodne, resp. své rozhodnutí změní. Toto je však možné pouze za určitých podmínek, které vyplývají z ustanovení § 210a o. s. ř. a musí se tak jednat o usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek nebo usnesení, z něhož nenabyla dosud práva osoba jiná než odvolatel, nebo usnesení, kterým bylo uloženo pořádkové opatření, nebo usnesení o odmítnutí žaloby, popřípadě jiného návrhu na zahájení řízení, nebo usnesení o odmítnutí odvolání, nebo rozhodnutí vydané dle části šesté a v neposlední řadě musí soud odvolání v celém rozsahu vyhovět.²¹

Dále nemůže podat odvolání účastník, který se svého práva na odvolání vzdal, což je neodvolatelný úkon účastníka řízení, který je v souladu s dispoziční zásadou. Vzdát se odvolání je možné až po vyhlášení, resp. vydání rozhodnutí soudu a je nutné učinit tento úkon přímo vůči soudu, což může být buď ústně do protokolu, nebo písemně, a to jak vůči soudu prvního stupně, tak je možné takto učinit i vůči soudu druhého stupně. Pokud by účastník, který se vzdal práva na odvolání, odvolání podal, soud by ho odmítl dle § 218 písm. b) o. s. ř.

Aktivně legitimován k podání odvolání je dále, kromě samotného účastníka řízení, i vedlejší účastník, a to za podmínky, že do řízení vstoupil

²⁰ Rozhodnutí NS ze dne 20. 12. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1760/2001

²¹ Ustanovení § 210a o. s. ř.,

JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-11-17]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

nejpozději do 15 dnů od doručení rozhodnutí účastníku, na jehož straně v řízení vystupuje. Další podmínkou je také to, že se hlavní účastník sám nevzdal odvolání nebo s odvoláním vedlejšího účastníka nesouhlasí, v takovém případě by bylo odvolání vedlejšího účastníka nepřípustné a bylo by soudem odmítnuto.²² Vedlejším účastníkem jsou obecně třetí osoby, které mají též právní zájem na výsledku řízení. Typicky může jít o pojišťovny v případě řízení o náhradu škody.

Dalším, kdo může podat odvolání, je státní zastupitelství, což vyplývá z § 203 odst. 2 o. s. ř. To může podat odvolání pouze tehdy, pokud zákon připouští, že může vstoupit do řízení, popřípadě pokud může podat návrh na zahájení řízení a též za podmínky, že do takového řízení vstoupilo před uplynutím odvolací lhůty všech účastníků řízení.

Posledním, kdo má právo na podání odvolání je Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, a to za předpokladu, že do řízení vstoupil před uplynutím lhůty pro podání odvolání všech účastníků řízení. Za jakých podmínek může tento úřad vstoupit do řízení, upravuje zvláštní právní předpis (zákon č 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových), pokud je ale oprávněn do řízení vstoupit, je pak oprávněn ke všem úkonům, které má i účastník řízení, nesmí však jít o úkony, které může vykonat pouze účastník právního poměru.²³

V posledních řádcích tohoto tématu bych ráda ještě zmínila společenství účastníků, tzv. subjektivní kumulace. Zde je důležité, zda je o společenství samostatné nebo nerozlučné. V případě společenství samostatného podává každý z účastníků odvolání sám za sebe a účinky takového odvolání se vztahují pouze na něho, kdežto v případě společenství nerozlučného, kde může také podat odvolání každý z účastníků, s tím rozdílem, že účinky tohoto odvolání se budou vztahovat na všechny nerozlučné účastníky.²⁴

3.2. Lhůta pro podání odvolání

Lhůtu pro podání odvolání lze nalézt v ustanovení § 204 o. s. ř., dle tohoto ustanovení se jedná o patnáctidenní lhůtu, která plyne ode dne doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. Pokud

²² Ustanovení § 203 odst. 1 o. s. ř.

²³ Ustanovení § 203 odst. 3 ve spojení s § 35a o. s. ř.

²⁴ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 512.

SHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces: vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Nakladatelství Linde, 1997. IBSN 80-7201-065-4 str. 451.

Ustanovení § 91 o. s. ř.

bylo vydáno opravné usnesení, které se týká výroku rozhodnutí, běží odvolací lhůta od právní moci opravného usnesení. Důležité je, že vada ve výroku rozhodnutí, pro kterou bylo vydáno opravné usnesení, má vliv na právní postavení účastníků.²⁵ V případě, že se totéž rozhodnutí doručovalo účastníkovi i jeho zástupci, běží lhůta pro podání odvolání až od toho doručení pozdějšího.²⁶ Odvolání však lze podat i dříve, tedy před tím, než začne běžet lhůta pro podání odvolání, nejdříve však po vyhlášení rozhodnutí. Zároveň je třeba si uvědomit, od kdy lhůta běží, vždy je to ode dne následujícího po dni, ve kterém vznikla skutečnost, která je počátkem běhu lhůty. Lhůta tak začíná běžet až následující den po doručení rozhodnutí soudu.

Jelikož je lhůta pro podání odvolání lhůtou zákonnou procesní, postačí, aby v poslední den lhůty bylo odvolání podáno u soudu. Odvolání se podává jako každé jiné podání, tedy lze ho buď osobně přinést na podatelnu soudu v písemné podobě, popřípadě může být nadiktováno ústně do protokolu, dále pak v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem. Poslední dvě možnosti je ale nutné ve lhůtě tří dnů doplnit předložením jeho originálu, popřípadě písemným podáním, které se obsahově shoduje.²⁷ Pokud nebude doplněno, soud k takovým podáním nepřihlíží. Doplnit ale není třeba v případě podání v elektronické podobě podepsaného způsobem, se kterým zvláštní právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu, takové odvolání je dle nálezu ÚS rovnocenné s podáním v písemné podobě na papíře s vlastnoručním podpisem.²⁸ Dále je lhůta též zachována, pokud je odvolání podáno u orgánu, který má povinnost jej doručit, což je typicky pošta, ale může to být i věznice nebo zařízení pro výkon ústavní výchovy a podobně.²⁹ Zároveň však, pokud je podáno odvolání prostřednictvím držitele poštovní licence u místně nepřislušného odvolacího soudu, bude se takové odvolání považovat za účinné jen tehdy, pokud bude v zákonné odvolací lhůtě předáno nepřislušným odvolacím soudem

²⁵ Usnesení NS ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 700/2001 – Opravné usnesení a oprava výroku rozhodnutí

Usnesení ÚS ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 2033/12

²⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 93 Co 7/2014

²⁷ Ustanovení § 42 odst. 1 a 2 o. s. ř.

²⁸ Nález ÚS ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 319/05

²⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-7]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř.

příslušnému odvolacímu soudu, a stejně tak to obdobně platí, v případě, že bylo podáno u soudu prvního stupně, který napadené rozhodnutí nevydal.³⁰

Soud má vždy povinnost poučit účastníka řízení o opravných prostředcích. Takové poučení musí obsahovat, v jaké lhůtě lze odvolání podat, od kdy ta lhůta běží a ke kterému soudu má být podáno. Odvolání se vždy podává u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje, ale za včasné se považuje i to odvolání, které je ve lhůtě pro podání odvolání podáno u odvolacího soudu nebo do protokolu u nepříslušného soudu.³¹

V případě, že by poučení úplně chybělo nebo pokud by bylo nesprávné, tak platí, že odvolání se považuje za včasné, pokud účastník podal odvolání po uplynutí patnáctidenní lhůty, ale zároveň musí být podáno nejpozději ve lhůtě tří měsíců od doručení rozhodnutí. „Výjimkou jsou však rozsudky, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že není, pro které platí bezvýjimečně pouze patnáctidenní odvolací lhůta. To se též vztahuje na rozsudku, kterými bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence registrovaného partnerství.“³²

Pokud se doručuje rozhodnutí více účastníkům, kteří mají postavení samostatných společníků, běží lhůta pro podání odvolání každému z nich zvlášť, pokud se ale jedná o nerozlučné společníky, tak platí, že odvolání je včasné, pokud běžela ještě odvolací lhůta kterémukoliv z nich. Vedlejšímu účastníkovi běží odvolací lhůta samostatně, ale podmínkou je, že se hlavní účastník, na jehož straně ten vedlejší stojí, nevzdal práva na podání odvolání nebo jinak neprojevil s podaným odvoláním nesouhlas. Tento souhlas či nesouhlas s podaným odvoláním vedlejšího účastníka zjišťuje soud prvního stupně, respektive zjišťuje stanovisko podporovaného. V případě, že vedlejší účastník, který podává odvolání ve prospěch podporovaného, nesplní podmínky, které jsou uvedeny v § 203 odst. 1 o. s. ř., pak bude odvolání odmítnuto pro nedostatek subjektivní legitimace, naopak v případě, že vedlejší účastník podmínky splní a hlavní účastník, tedy podporovaný souhlasí, soud odvolání projedná.

³⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-7]. ASPI ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Usnesení ÚS ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. I. ÚS 669/09

Usnesení VS v Praze ze dne 11. 1. 2012, čj. 11 Cmo 285/2011-39

³¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 341, a ustanovení § 208 odst. 2, o. s. ř.

³² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 510-511. Ustanovení § 394 a 399 odst. 2 z. ř. s.

Zde bych ještě zmínila, kdo je vedlejším účastníkem, jedná se tedy o osobu odlišnou od hlavního intervenanta, která se řízení účastní proto, že chce pomoci zvítězit ve sporu některému z účastníků, jelikož na jeho úspěchu v řízení má právní zájem.³³ Tento právní zájem pak definoval NS ve svém usnesení: *„O právní zájem na výsledku řízení, který zakládá právo určité osoby zúčastnit se řízení jako vedlejší účastník, se zpravidla jedná tehdy, jestliže rozhodnutím ve věci bude dotčeno právní postavení této osoby, tj. její práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva. Pouhý „morální“, „majetkový“ nebo jiný „neprávní“ zájem na výsledku řízení sám o sobě nepostačuje.“*³⁴

Dále je důležité, zda vedlejší účastník se již účastnil řízení v prvním stupni, pokud ano, běží mu patnáctidenní odvolací lhůta od doručení rozhodnutí, pokud ale teprve vstupuje do řízení podáním odvolání, může tak učinit, jen pokud patnáctidenní odvolací lhůta hlavnímu účastníkovi ještě běží.

Zmeškání lhůty pro podání odvolání lze prominout. O prominutí zmeškání odvolací lhůty rozhoduje soud prvního stupně. Podmínkou ale je, že účastník, popř. jeho zástupce zmeškal lhůtu k odvolání z omluvitelných důvodů a požádal o prominutí do patnácti dnů od opadnutí překážky, která mu v podání odvolání bránila. Opět zde existují výjimky, což je například odvolání proti rozsudku o rozvodu manželství nebo rozsudku, jímž bylo vysloveno, že manželství je neplatné nebo že není dle § 394 z. ř. s.

3.3. Náležitosti odvolání

Odvolací řízení je ovládáno dispoziční zásadou, tzn., že zahájit takové řízení je možné pouze na základě podání odvolání, a to i v případě, že nalézací řízení soudu prvního stupně bylo zahájeno z moci úřední. Odvolání je podáním, takže musí obsahovat obecné náležitosti uvedené v § 42 odst. 4 o. s. ř., jde tak o to, že z podání musí být patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. V případě, že účastník je zastoupen advokátem, může být podpis nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u osudu, kterému je podání určeno. Zvláštní náležitosti pak najdeme v § 205 odst. 1 o. s. ř. a jedná se o to, že v odvolání musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu napadá, v čem spatřuje

³³ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, § 93, s. 605

³⁴ Usnesení NS ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3960/2013

nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo postupu soudu, zde jde o odvolací důvod, a čeho se odvolatel domáhá, tedy odvolací návrh.

Co se týče náležitosti označení rozhodnutí, proti kterému odvolání směřuje, tak napadené rozhodnutí se vymezuje datem, kdy jej vydal soud prvního stupně, a číslem jednacím, ale je možné i jiné označení, které nevzbudí pochybnost o tom, o jaké rozhodnutí jde.³⁵

Další náležitostí je vymezení rozsahu, v jakém se rozhodnutí napadá. To je důležité zejména proto, že soud je tímto rozsahem vázán, z vázanosti existuje výjimka, a to v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který nebyl odvoláním dotčen, dále pak v případě, kde jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní, i když odvolání podal jen některý z účastníků a v neposlední řadě také v případě, pokud z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahů mezi účastníky (§ 212 o. s. ř.). Tento rozsah lze měnit jen po dobu trvání lhůty pro podání odvolání.

Co se týče účinků odvolání, tak pokud bylo podáno odvolání řádně a včas a oprávněnou osobou, pojí se s ním suspenzivní a devolutivní účinek. Suspenzivní neboli odkladný účinek představuje odložení právní moci a zpravidla i vykonatelnosti napadeného rozhodnutí (viz bod 1.2. Opravné prostředky), zde se suspenzivní účinek projeví jen v rozsahu, ve kterém je rozhodnutí napadáno, popřípadě v rozsahu výjimek, které jsem uvedla výše. Znamená to tedy, že právní moc se odloží jen v té napadené části a ve zbytku nabude rozhodnutí právní moci. O devolutivním účinku jsem též psala v bodu 1.2.

Další náležitostí je odvolací důvod, kterému se budu věnovat v následující podkapitole a poslední náležitostí je pak odvolací návrh, tedy čeho se odvolatel domáhá. Odvolatel se tak typicky bude domáhat zrušení, nebo změny napadeného rozhodnutí. Ačkoliv rozsah lze měnit jen po dobu trvání odvolací lhůty, odvolací návrh lze měnit i po jejím uplynutí. Dle § 221a o. s. ř. není soud druhého stupně tímto návrhem vázán, a proto může napadené rozhodnutí zrušit, ač byla navrhována jeho změna, a naopak.³⁶

³⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 342

³⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 346

Odvolatel je dále povinen přiložit k odvolání potřebný počet stejnopisů a příloh tak, aby každý z účastníků měl jeden stejnopis a jeden zůstal soudu.

Pokud odvolání nebude mít všechny náležitosti, které zákon požaduje, postupuje se dle § 43 o. s. ř., tedy předseda senátu usnesením vyzve odvolatele, aby odvolání doplnil nebo opravil a k opravě mu určí lhůtu a zároveň musí odvolatele poučit, jak je třeba opravu či doplnění provést. Pokud ani přes takovou výzvu nebude podání doplněno nebo opraveno a zároveň se jedná o nedostatek, pro který nelze v řízení pokračovat, soud usnesením odvolání odmítne, o tom ale musí být odvolatel poučen.

3.3.1. Odvolací důvody

Odvolací důvody jsou podstatnou náležitostí odvolání, mohou se týkat buď vad samotného rozhodnutí, nebo vad řízení. Odvolací důvody proti rozsudku nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé jsou vymezeny v § 205 odst. 2 o. s. ř., jedná se o taxativní výčet, účastník se jich musí držet a odvolání tak lze podat pouze na základě některého z nich.

Mezi odvolací důvody tak patří:³⁷

- a) nesplnění podmínek řízení, rozhodl-li věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přísedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát,
- b) soud prvního stupně nepřihlédl k odvolatelem tvrzeným skutečnostem nebo jím označeným důkazům, ačkoliv k tomu nebyly splněny předpoklady dle § 118b nebo § 175 odst. 4 části první věty za středníkem,
- c) řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci,
- d) soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností,
- e) soud prvního stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním
- f) dosud zjištěný skutkový stav neobstojí, neboť tu jsou další skutečnosti nebo jiné důkazy, které nebyly dosud uplatněny (§ 205a)
- g) rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

³⁷ Ustanovení § 205 odst. 2 o. s. ř.

Odvolací důvody lze dělit do několika skupin. Prvně se jedná o ty důvody, které se vztahují k **procesním podmínkám**. Tyto důvody jsou zakotveny v § 205 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Splnění podmínek řízení zkoumá soud z moci úřední kdykoli v průběhu řízení, a to i v průběhu řízení odvolacího. Nedostatek věcné příslušnosti může být odvolacím důvodem, jen pokud nebyla vyřešena rozhodnutím vrchního nebo Nejvyššího soudu.³⁸ Pokud by tedy její nedostatek byl zjištěn, vedlo by to ke zrušení rozhodnutí a postoupení věci věcně příslušnému soudu, který by se musel věci zabývat znovu od počátku. Výjimka je pak zakotvena v § 226 odst. 2 větě druhé o. s. ř. Stejně tak bude rozhodnutí zrušeno, pokud o něm rozhodoval vyloučený soudce či přísedící. Námitku podjatosti jako odvolací důvod lze uplatnit dokonce i v případě, že je podjatost uplatňována po uplynutí lhůty uvedené v § 15a odst. 2 o. s. ř., tedy nejpozději při prvním jednání, kterého se účastnil soudce či přísedící, o jehož vyloučení jde a pokud účastník nevěděl v této době o důvodu vyloučení, může námitku uplatnit ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy se o takovém důvodu dozvěděl. Později lze tuto námitku uplatnit jen tehdy, pokud nebyl soudcem poučen o tomto právu. Dále může být uplatněna námitka podjatosti jako odvolací důvod i v případě, že bylo nadřízeným soudem dříve rozhodnuto, že soudce či přísedící vyloučen není.³⁹ Do této skupiny spadá i nesprávné obsazení soudu, a to v případě, kdy místo senátu rozhodoval samosoudce, v opačném případě se o vadu nejedná. Soud je však nesprávně obsazen, i když rozhodoval senát či samosoudce v rozporu se schváleným rozvrhem práce.

Do druhé skupiny pak spadají **procesní pochybení** soudu. Tento odvolací důvod je zakotven v § 205 odst. 2 písm. c) o. s. ř. Jedná se o jiné vady, než které jsou uvedeny v písm. a) a b), zároveň však jde pouze o ty vady řízení, které mohou mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Jedná se tak například o vadu nepřezkoumatelnosti rozhodnutí pro jeho nesrozumitelnost či nedostatek důvodů, nedodržení zákonného procesního postupu při provádění důkazů, porušení procesní práv účastníka řízení atd.

Třetí skupina vyjadřuje pochybení soudu prvního stupně při zjišťování **skutkového stavu**. Jedná se o odvolací důvody zakotvené v § 205 odst. 2 písm. b), d), e) a f) o. s. ř. V případě písm. b) jde vlastně o nesprávnou aplikaci pravidel

³⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-13]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 344

koncentrace řízení před soudem prvního stupně, což je zakotveno v § 118b o. s. ř. Znamená to, že soud prvního stupně buď nepřihlédl k tvrzeným skutečnostem a navrhovaným důkazům účastníka řízení, ač k tomu nebyly splněny předpoklady (např. ignoroval účastníkem navržené důkazy) – tento důvod je možné použít, pokud soud ve svém rozhodnutí nevysvětlí, proč se některými tvrzeními nebo důkazy vůbec nezabýval anebo vysvětlí, ale zároveň pro takový postup není důvod. Dále je odvolacím důvodem patřícím do této skupiny to, že soud prvního stupně neprovedl navržené důkazy, a proto neúplně zjistil skutkový stav věci, nebo soud prvního stupně sice navrhované důkazy provedl, ale nesprávně je zhodnotil a v neposlední řadě se jedná o to, že dosud zjištěný stav neobstojí, protože tu jsou další skutečnosti nebo jiné důkazy, které nebyly uplatněny, zde se jedná o § 205a o. s. ř.⁴⁰

Poslední skupinou jsou případy **nesprávného právního posouzení** věci. Tento odvolací důvod je zakotven v § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř. Jedná se tak o situaci, kdy soud prvního stupně chybně aplikuje hmotné právo, případně i procesní právo, za předpokladu, že to má vliv na věc samu. Jde tak o případ, kdy soud použije buď nesprávný právní předpis, nebo ustanovení právního předpisu mylně vyloží.⁴¹ Do této skupiny můžeme zařadit i nesprávné posouzení předběžné otázky nebo nesprávné právní posouzení rozložení důkazního břemene, čímž se zabýval i NS ve svém rozsudku.⁴²

Nestačí, aby odvolatel pouze odkázal na ustanovení zákona, v němž se nachází odvolací důvod, ale je třeba, aby konkrétně uvedl, čím je ten odvolací důvod naplněn.⁴³ Dále platí, že odvolací soud není odvolacími důvody vázán a může tak napadené rozhodnutí přezkoumat i z jiných důvodů, než které uvedl odvolatel. Odvolací důvody může navíc odvolatel měnit i po uplynutí lhůty pro podání odvolání.

⁴⁰ DRÁPAL, Ljubomír. § 205 [Odvolací důvody]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, marg. č. 7.

⁴¹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-13]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴² Rozsudek NS ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 32 Cdo 170/2010

⁴³ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 514.

3.4. Vzdání se odvolání a zpětvzetí odvolání

Jedná se o dispoziční úkony účastníků řízení, které jsou spjaty s odvolacím řízením. Jde se tak o projev dispoziční zásady, je tedy na účastníkovi řízení, zda takový úkon učiní či nikoliv.

3.4.1. Vzdání se odvolání

Jak jsem psala již výše, vzdání se odvolání je dispoziční úkon účastníka řízení, a to neodvolatelný úkon, tedy pokud se účastník řízení jednou práva na odvolání vzdal, jej už nemůže podat. Zákon však připouští, aby vzdání se odvolání bylo odvoláno, a to dle § 41a odst. 4 o. s. ř., což je tedy možné, pokud odvolání dojde soudu nejpozději spolu s tímto úkonem. To je vlastně možné pouze u písemného podání. K tomuto se vyjádřil i NS ve svém usnesení:

„V procesním právu platí pro procesní úkony současně zásada "co se stalo, nelze odestát". Tedy jinými slovy, učiněné procesní úkony nelze v zásadě vzít zpět, tedy odstranit jejich nastalé procesní účinky na trvání a obsah procesněprávního vztahu, pokud to právní úprava výslovně nepřipouští (jako je např. u zpětvzetí žaloby, zpětvzetí odvolání apod.). Není proto ani, jak shora uvedeno, rozhodný případný omyl v procesním úkonu. Procesní úkon, jehož povaha to umožňuje, může být toliko odvolán (§ 41a odst. 4 o. s. ř.), tedy mohou být odklizeny jeho (ještě nenastalé) procesní účinky, pokud takové odvolání dojde soudu nejpozději současně s odvolávaným procesním úkonem.“⁴⁴

Vzdání se odvolání činí účastník řízení vůči soudu, a to nejdříve po vyhlášení (vydání) rozhodnutí. Platí totiž obecná zásada, že nikdo se nemůže vzdát svých práv dopředu.

Práva na odvolání se může vzdát pouze ten účastník, který je subjektivně legitimován k jeho podání, což platí i v případě zpětvzetí odvolání.

Vzdát se práva na odvolání je možné ústně do protokolu během jednání, při kterém je rozhodnutí vyhlášeno, anebo kdykoli poté, v době, kdy běží účastníkům řízení lhůta pro podání odvolání. Zde je pak možné se odvolání vzdát formou stanovenou pro podání účastníků. V případě, že se rozhodnutí nevyhlašuje, lze se práva na odvolání vzdát po doručení rozhodnutí.

⁴⁴ Usnesení NS ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3273/2011

Pokud se účastník vzdal práva na odvolání, nemůže již znovu odvolání podat, a to ani tehdy, pokud byl soudem nesprávně poučen o možnosti podat odvolání. Toto vyjádřil ve svém usnesení i KS v Brně:

„Ustanovení § 204 odst. 1, 2 OSŘ se týká lhůt k podání odvolání, předpokladem jeho aplikace však je skutečnost, že účastník je osobou oprávněnou k podání odvolání. Jestliže se účastník odvolání právně relevantním způsobem vzdal (a stal se tímto procesním úkonem osobou k podání odvolání neoprávněnou), pak ani případné nesprávné poučení o možnosti podat odvolání proti rozhodnutí soudu jeho oprávnění odvolání podat nezakládá právě z toho důvodu, že § 204 odst. 1, 2 OSŘ dopadá jen na ty případy, kdy se jedná o odvolání podané k tomu oprávněnou osobou.“⁴⁵

3.4.2. Zpětvzetí odvolání

Pokud bylo odvolání podáno, už se jej nelze vzdát, ale je zde možnost jej vzít zpět. Důsledkem je, že se řízení zastavuje a rozhodnutí napadené odvoláním tak nabývá právní moci tak, jako kdyby odvolání podáno nebylo. Výjimkou je však rozsudek, kterým bylo manželství rozvedeno, prohlášeno za neplatné nebo neexistující manželství.⁴⁶ Je možné, aby bylo odvolání vzato zpět zcela nebo z části, pokud je vzato zpět pouze z části, zastavuje se řízení pouze v tom rozsahu, v jakém bylo vzato zpět odvolání. K tomuto se vyjádřil i NS, který řekl:

„Zastaví-li odvolací soud odvolací řízení pro zpětvzetí odvolání, nemůže odvolacímu přezkumu podrobit žádný z výroků, které obsahovalo původně napadené rozhodnutí soudu prvního stupně (včetně výroku o nákladech řízení), jelikož o těchto výrocích platí, že jsou v právní moci (právní moc rozhodnutí soudu prvního stupně nastává, jako by odvolání podáno nebylo).“⁴⁷

V dalším zajímavém rozhodnutí se NS též vyjádřil k částečnému zpětvzetí, tedy: *„Rozhodne-li se totiž odvolatel změnit již podané odvolání tak, že bude napadat rozhodnutí soudu prvního stupně v užším rozsahu, nepůjde o změnu rozsahu, v jakém se rozhodnutí napadá, ale o částečné zpětvzetí odvolání. Takový úkon lze učinit i po uplynutí odvolací lhůty a odvolací soud o něm rozhodne způsobem uvedeným v § 207 odst. 2“⁴⁸*

⁴⁵ Usnesení KS v Brně ze dne 8. 8. 2005, sp. zn. 60 Co 225/2005

⁴⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 518.

⁴⁷ Usnesení NS ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 137/2003

⁴⁸ Rozsudek NS ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1443/2009

Dle § 207 odst. 2 o. s. ř. lze odvolání vzít zpět pouze do určité doby, a to do doby, než se odvolací soud o odvolání rozhodne. Dalším důsledkem vzetí odvolání zpět je i to, že ten, kdo vzal zpět odvolání, jej nemůže podat znovu, což je vyjádřeno i v usnesení NS ze dne 25.6.2003, sp. zn. 32 Odo 750/2002. Stejně tak se k nemožnosti zpětvzetí podání, jímž byl vzat zpět jiný úkon, vyjádřil ÚS ve svém nálezu:

„Zpětvzetí podání, jímž byl vzat zpět jiný úkon tam, kde zákon takové zpětvzetí připouští, není totiž přípustné, a to dokonce ani v případě, že by k takovému zpětvzetí došlo v důsledku omluvitelného omylu [...] Vzal-li tedy účastník procesní úkon tam, kde zákon takové zpětvzetí připouští, zpět, nelze toto zpětvzetí vzít dalším úkonem zpět, a navrátit tak řízení do původního stavu.“⁴⁹

V praxi mohou nastat další dvě situace, za první situace, kdy bude odvolání vzato zpět až po rozhodnutí odvolacího soudu. V tomto případě bude odvolání neúčinné, o čemž odvolací soud vydá usnesení. Za druhé se jedná o situaci, kdy ten, kdo vzal odvolání zpět, jej podá znovu. Zde se aplikuje ustanovení § 218 písm. b) o. s. ř., tedy bude usnesením odmítnuto.⁵⁰

V případě, že bude odvolání vzato zpět, odvolací soud nezjišťuje stanovisko druhé strany, tedy zda s takovým postupem souhlasí. Odlišnou situací je, pokud je účastník, který bere zpět své odvolání jedním z nerozlučných společníků, v tomto případě je pak třeba se zpětvzetím odvolání souhlasu všech jeho společníků.⁵¹

Od zpětvzetí odvolání je třeba odlišovat zpětvzetí žaloby, kterou vezme žalobce zpět v průběhu odvolacího řízení, což může učinit nejpozději do vyhlášení rozsudku odvolacího soudu.⁵²

Zde je, na rozdíl od zpětvzetí odvolání, odvolací soud povinen zjišťovat stanovisko ostatních účastníků řízení, a pokud by s takovýmto postupem z vážných důvodů (zejm. byli-li úspěšní před soudem prvního stupně) nesouhlasili, rozhodně odvolací soud, že zpětvzetí žaloby není účinné a po právní moci tohoto usnesení se v řízení pokračuje. Pokud by nastala situace, kdy by všichni účastníci řízení se zpětvzetím žaloby souhlasili nebo pokud by

⁴⁹ Nález ÚS ze dne 11. 12. 1997, sp. zn. IV. ÚS 295/97

⁵⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-23]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 347

⁵² Usnesení NS ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3601/2014

se nejednalo o vážné důvody, odvolací soud usnesením zruší rozhodnutí prvoinstančního soudu, a řízení zastaví, řízení je tedy skončeno, ale nenastává překážka věci pravomocně rozhodnuté.⁵³

⁵³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 348

4. Apelační opravný systém

Jak již bylo zmíněno výše, jedná se o systém, jehož prostřednictvím lze přezkoumat napadené rozhodnutí v nejširším rozsahu, tedy po stránce skutkové i právní. Soud tak má možnost napadené rozhodnutí zrušit, změnit, anebo potvrdit, je-li správné. Rozlišujeme zde apelaci úplnou a neúplnou. V systému úplné i neúplné apelace není soud druhého stupně vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, a tedy může sám provést dokazování. Rozdíl pak spočívá v tom, zda odvolací soud může přihlédnout k novým skutečnostem a důkazům.⁵⁴

4.1. Úplná apelace dle o. s. ř.

Úplná apelace znamená, že je zde možnost podat odvolání z důvodu nových skutečností a důkazů, které nebyly uplatněny u soudu prvního stupně. Systémem úplné apelace bylo odvolací sporné řízení ovládáno až do novely provedené zákonem č. 30/2000 Sb. V dnešní době nalezneme úplnou apelaci zpravidla v nesporném řízení, nestanoví-li z. ř. s. jinak, protože je zde soud povinen postupovat dle zásady vyhledávací, a tedy musí provádět i ty důkazy, které nebudou navrženy účastníky řízení. Dále pak například v případě, kdy podané odvolání směřuje proti usnesení nikoliv ve věci samé.

Od úplné apelace se ve sporném řízení, až na výjimky, odstoupilo zejména z důvodu zásady hospodárnosti, tedy proto, aby nedocházelo k průtahům řízení, jelikož úplná apelace účastníkům dříve umožňovala navrhnout skutečnosti a důkazy, které byly pro řízení významné, až v odvolání.

Systém úplné apelace se kromě nesporného řízení (tedy nestanoví-li z. ř. s. jinak) a usnesení nikoli ve věci samé, tedy usnesení nemeritorní povahy zachoval i v případě rozsudků pro zmeškání nebo rozsudků pro uznání. V těchto případech jsou ale pouze určité důvody, na základě nichž, lze odvolání podat – tyto důvody nalezneme v ustanovení § 205b o. s. ř. Jedná se tak o důvod uveden v § 205 odst. 2 písm. a) o. s. ř., tedy nesplnění podmínek řízení, rozhodoval-li věcně nepřislušný soud prvního stupně, vydal-li rozhodnutí soudu prvního stupně vyloučený soudce či přísedící nebo byl-li soud prvního stupně nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát a dalším důvodem je pak to, že

⁵⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 341

skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání. Dalším případem, kdy je zachována úplná apelace je řízení ve věcech výkonu rozhodnutí a ve věcech exekuce.⁵⁵ A v neposlední řadě sem spadají též výjimky z neúplné apelace, kterým se budu věnovat v páté kapitole.

4.2. Neúplná apelace dle o. s. ř.

Jak už jsem zmínila výše, novelou občanského soudního řádu, který byla provedena zákonem č. 30/2000 Sb., spolu s judikaturou NS změnila stávající systém apelačního rozhodování odvolacích soudů na systém neúplné apelace s výrazným posílením kasace.⁵⁶ Nejvyšší soud tak ve svém rozhodnutí shrnul základ této novely:

„Je-li ke správnému rozhodnutí o věci samé zapotřebí podstatných (pro rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění, která neučinil soud prvního stupně, popř. která tento soud učinil, ale vzhledem k nesprávnému právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil, nejsou podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně; odvolací soud proto rozhodnutí zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení.“⁵⁷

Projevem neúplné apelace, na níž stojí odvolací sporné řízení, je tak omezení možnosti uplatnění nových skutečností a důkazů. Systém neúplné apelace se uplatňuje v případě odvolání proti rozsudkům nebo proti usnesení ve věci samé. Co se týče právního zakotvení v o. s. ř., najdeme neúplnou apelaci zejména v ustanovení § 205a o. s. ř., což je základ tohoto principu, je zde totiž formulován samotný zákaz navrhování nových skutečností a důkazů, ale zároveň zde najdeme i taxativní výčet výjimek z tohoto zákazu. Dále pak se jedná o § 211a o. s. ř., který říká, že jiní účastníci řízení než odvolatel, mohou u odvolacího soudu namítat skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jen za podmínek uvedených v § 205a o. s. ř. A též § 119a o. s. ř., který zakotvuje povinnost předsedy senátu poučit účastníky řízení o tom, že účastníci musí všechny rozhodné skutečnosti uvést a důkazy označit dříve, než bude ve věci vyhlášeno rozhodnutí, protože později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou

⁵⁵ ŠEBEK, Roman. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 9.

⁵⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-11-17]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵⁷ Rozsudek NS ze dne 24. 3. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1901/98

odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v § 205a o. s. ř. A konečně pak v § 213 odst. 3 o. s. ř., dle něhož odvolací soud při zjišťování skutkového stavu k provedeným důkazům, z nichž soud prvního stupně neučinil žádná skutková zjištění, nepřihlédne, ledaže by je zopakoval, přičemž je povinen takové důkazy zopakovat, jen pokud ke skutečnosti, která má být jimi prokázána, soud prvního stupně provedl jiné důkazy, z nichž při zjišťování skutkového stavu vycházel.

Ačkoliv není odvolací soud vázán podaným odvoláním co do kvalitativní stránky přezkumu, tedy může dle § 212a odst. 1 o. s. ř. napadené rozhodnutí přezkoumat i z důvodů, které odvolatel neuplatnil, neuvedení žádného důvodu, a to i když byl odvolatel vyzván soudem k doplnění takových důvodů, vede k odmítnutí odvolání. Stejně tak je třeba mít na paměti, že k novým skutečnostem a důkazům smí odvolací soud přihlédnout pouze tehdy, pokud byly uplatněny.⁵⁸ Ač se zdá tato striktní úprava jednoduchá, je třeba ji vnímat i s použitím právních předpisů hmotného práva. Pokud se ve věci vyskytuje skutečnost, k níž má soud povinnost přihlížet z úřední povinnosti a žádný z účastníků tuto skutečnost před soudem prvního stupně výslovně neuplatní, ale zároveň tato skutečnost plyne z důkazů provedených před soudem prvního stupně a soud prvního stupně chybně k této skutečnosti nepřihlédne, a dospěje tak k nesprávnému právnímu posouzení věci, resp. k nesprávnému skutkovému zjištění, a zároveň je ve věci podáno kvalifikované odvolání, je pak soud druhého stupně povinen k této skutečnosti přihlédnout, i když ji žádný z účastníků neuplatnil, protože se jedná o skutečnost, k níž je soud povinen přihlédnout z moci úřední, a je tak povinen rozhodnutí soudu prvního stupně změnit, popř. ho zrušit a vrátit, jelikož je zde dán odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř., tedy nesprávné právní posouzení věci, nebo odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. e) o. s. ř., tedy nesprávné skutkové zjištění.⁵⁹

S názorem Mgr. Lenky Mikulcové se plně ztotožňuji, protože mi takové řešení problému přijde rozumné a jednoduché. Pokud tedy ke skutečnosti, k níž má soud povinnost přihlížet z úřední povinnosti nepřihlédne soud prvního stupně, je logické, aby k takové skutečnosti přihlédl soud odvolací.

Je však třeba rozlišovat skutkovou a právní rovinu sporu. Z hlediska právní roviny jsou takovou skutečností, k níž má soud povinnost přihlížet z moci úřední,

⁵⁸ Ustanovení § 212a odst. 3 o. s. ř.

⁵⁹ MIKULCOVÁ, Lenka. Neúplná apelace podle občanského soudního řádu ve světle občanského práva hmotného. Právní rozhledy, 2003, č. 5, s. 241–246.

některé instituty občanského práva hmotného. Je to například absolutní neplatnost právního jednání (např. smlouvy), což může nastat třeba v situaci, kdy právní jednání nebylo učiněno svobodně, vážně, určitě nebo srozumitelně, nebo jeho předmětem plnění je nemožné plnění nebo třeba v situaci, kdy jednala osoba, která je soudem omezena na svéprávnosti. Naproti tomu existuje relativní neplatnost, která znamená, že aby jednání bylo neplatné, je třeba, aby se neplatnosti dovolal ten, kdo je tímto jednáním dotčen. Jako další příklad mohou posloužit další známé hmotněprávní instituty, a to promlčení a prekluze. A právě k prekluzi, kterou se rozumí zánik práva, soud přihlíží z úřední povinnosti. Naopak promlčení, které jen právo zeslabuje, musí účastník namítnout.⁶⁰ Pro zajímavost bych uvedla rozsudek NS týkající se promlčení.

„Námitku promlčení vznesenou dlužníkem (povinnou osobou) však za uplatnění skutečností ve smyslu § 119a, 205a a 211a o. s. ř. považovat nelze. I když se dlužník námitkou promlčení dovolává právní skutečnosti, totiž uplynutí promlčecí doby, neuplatňuje samotnou námitkou promlčení takové skutečnosti, které by byl povinen uvést v rámci své povinnosti tvrzení, nýbrž uplatňuje pouze své právo dovolat se promlčení. Právo dlužníka vznést námitku promlčení žádný hmotněprávní ani procesní předpis nekoncentruje do určitého stadia řízení, přičemž z povahy námitky promlčení, dané hmotněprávní úpravou (§ 100 odst. 1 obč. zák., § 388 odst. 1 obch. zák.), plyne, že ji lze uplatnit kdykoli v průběhu řízení až do právní moci rozhodnutí o věci, tedy i v rámci odvolacího řízení. V režimu neúplné apelace se však může odvolací soud zabývat námitkou promlčení vznesenou až v odvolacím řízení, jen není-li spojena s nepřípustným uplatňováním nových skutečností a důkazů.“⁶¹

Naproti tomu z hlediska roviny skutkové, která je pro tuto práci stěžejní, jsou takovými skutečnostmi podmínky řízení. Soud k nim přihlíží kdykoli za řízení.⁶² Nedostatek těchto podmínek vždy způsobuje, že soud nesmí vydat rozhodnutí ve věci samé, dokud tento nedostatek nebude odstraněn.⁶³ Jde tak například o podmínku řádného zahájení řízení, dále podmínky týkající se soudu, tedy zda má pravomoc vydat rozhodnutí, zda jde splněna podmínka příslušnosti věcné, místní i funkční nebo třeba o podmínky týkající se účastníků řízení, tedy

⁶⁰ MIKULCOVÁ, Lenka. Neúplná apelace podle občanského soudního řádu ve světle občanského práva hmotného. Právní rozhledy, 2003, č. 5, s. 241–246. (25.3.2022).

⁶¹ Rozsudek NS ze dne 29. 10. 2003, sp. zn. 32 Odo 879/2002

⁶² Ustanovení § 103 o. s. ř.

⁶³ BUREŠ, Jaroslav. § 103 [Podmínky řízení]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 668, marg. č. 1. (25.3.2022)

způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, popř. způsobilost být zástupcem a oprávnění k zastupování. Existují však i negativní procesní podmínky, a to překážka věci zahájené (litispendence) a překážka věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae).⁶⁴ Odvolací soud tak přihlíží k procesním vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a pokud se jedná o nedostatek, který je neodstranitelný, povede to až ke zrušení rozhodnutí dle § 219a odst. 1 o. s. ř. (blíže viz podkapitola 7.1.).

4.3. Nové skutečnosti a důkazy

Zde se ještě vrátím k § 119a odst. 1 o. s. ř., který formuluje povinnost předsedy senátu poučit účastníky řízená přítomné při jednání, že musí uvést všechny rozhodné skutečnosti a označit důkazy dříve, než bude ve věci vyhlášeno rozhodnutí, protože později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem pouze za podmínek uvedených v § 205a o. s. ř.. Toto ustanovení tak definuje novoty jako skutečnosti uvedené a důkazy označené až po vyhlášení rozhodnutí ve věci samé. Novost skutečnosti nebo důkazu je tak určena novou aktivitou účastníka řízení v tom smyslu, že skutečnost jako tvrzení neuvedl nebo důkaz jako důkazní návrh neuplatnil či jej neoznačil. „Nové je tudíž vše, co účastník neuplatnil do oné rozhodující chvíle bez ohledu na to, zda se to nachází v soudním spise.“⁶⁵ Tato rozhodující chvíle je zakotvena v § 114c odst. 5 o. s. ř., 118b odst. 1 o. s. ř. a dále pak v § 119a odst. 1 o. s. ř. V těchto ustanoveních je zakotvena zásada koncentrace řízení, tedy chvíle, do kdy lze uvádět skutečnosti a označovat důkazy. V případě ustanovení § 114c odst. 5 o. s. ř. a 118b odst. 1 o. s. ř. se jedná o koncentraci řízení ještě před jeho skončením, a to v případě, že se konalo přípravné jednání – účastníci řízení tak mohou uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy k jejich prokázání jen do skončení přípravného řízení, popř. do uplynutí lhůty, která jim byla k doplnění skutečností a důkazů poskytnuta.

V případě, že příprava jednání nebyla provedena, mohou tak účastníci řízení činit až do skončení prvního jednání, popř. do uplynutí lhůty, která jim k tomu byla poskytnuta. Pokud tedy došlo ke koncentraci ještě před vyhlášením

⁶⁴ BUREŠ, Jaroslav. § 103 [Podmínky řízení]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 669, marg. č. 2. (25.3.2022)

⁶⁵ MARÁDEK, David. Glosa k novým skutečnostem a důkazům v režimu neúplné apelace. Právní rozhledy, 2017, č. 6, s. 218-220.

rozhodnutí ve věci samé (§ 114c odst. 5 o. s. ř., § 118 odst. 1 o. s. ř.), použije se § 119a odst. 1 o. s. ř. jen v rozsahu, v němž se neuplatní koncentrace nastolená v souvislosti se skončením prvního jednání ve věci samé. „Dojde-li ke zrušení rozsudku odvolacím soudem, má se za to, jako by ke koncentraci navozené § 119a odst. 1 nikdy nedošlo. Ex post totiž došlo k negaci procesního úkonu, na který byla koncentrace navázána. Zrušení rozsudku ve sporu, v němž byla koncentrace nastolena na základě § 114c odst. 5 nebo § 118b odst. 1, naopak koncentraci automaticky neprolamuje, protože tyto typy koncentrace jsou navázány nikoli na rozsudek, ale souvisejí s ukončením prvního nebo přípravného rokování. Z řečeného vyplývá, že po zrušení rozsudku ve sporu zkoncentrovaném podle § 119a odst. 1 mohou účastníci uvádět dosud nevnesené skutečnosti a důkazy bez jakéhokoliv omezení. Ve sporu prováděném v režimu § 114c odst. 5 a § 118b odst. 1 mohou strany po zrušení a vrácení věci uvádět další skutečnosti a důkazy jen ohledně skutečnosti, jejichž zjišťování nebylo v původním řízení před soudem prvního stupně zkoncentrováno, ať už pro procesní pochybení soudu, nebo z jiných důvodů.“⁶⁶

Problematiku nových skutečností a důkazů shrnul velmi srozumitelně NS ve svém usnesení:

„Odvolací řízení ve věcech sporných je založeno na principu tzv. neúplné apelace, který předpokládá, že spor po skutkové stránce proběhne před soudem prvního stupně. Východiskem pro užití neúplné apelace je zásada, že soud prvního stupně je instancí, u které mají být provedeny všechny účastníky navržené důkazy potřebné k prokázání právně významných skutkových tvrzení. K tomu zákon ukládá účastníku povinnost tvrdit před soudem prvního stupně všechny pro věc v té době existující právně významné skutečnosti a označit všechny v té době dostupné důkazy způsobilé k jejich prokázání. O této povinnosti musí být účastník poučen v průběhu celého řízení, zejména pak podle § 119a o. s. ř. před rozhodnutím o věci samé. Nastane-li koncentrace řízení, lze uvést nové skutečnosti a důkazy jen za podmínek uvedených v ustanovení § 118b odst. 1 věty třetí o. s. ř. Po rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (s výjimkou rozsudků pro uznání a pro zmeškání) lze nové skutečnosti a důkazy uvést jen za podmínek uvedených v ustanovení § 205a o. s. ř. Nastane-li některá z výjimek ze zákazu skutkových a důkazních novot, uvedená v ustanovení § 205a pod písmeny a) až f)

⁶⁶ SVOBODA, Karel. § 119a [Koncentrace spojená s vyhlášením rozsudku]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 609, marg. č. 2.

o. s. ř., jsou způsobilým odvolacím důvodem také nové skutečnosti a nové důkazy, a to v rozsahu, v jakém z těchto výjimek vyplývají. V ostatních případech nové skutečnosti a nové důkazy nemohou být v odvolání účinně uplatněny.“⁶⁷

Rozsudek se tak zmiňuje o ustanovení § 118b odst. 1 věty třetí o. s. ř., dle kterého smí soud přihlédnout k později uvedeným skutečnostem a důkazům, jen pokud jde o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po přípravném, a pokud nebylo provedeno, tak po prvním jednání nebo které nemohl účastník bez své viny včas uvést, a stejně tak ke skutečnostem a důkazům, které účastníci uvedli poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění rozhodujících skutečností dle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř.

Existuje však rozsudek NS, který zaujímá lehce odlišný postoj vztahující se k uplatňování nových skutečností a důkazů ve spojení s koncentrací řízení, a to:

„Poté, co nastaly účinky tzv. koncentrace řízení, tedy účastníci (nejde-li o výjimky stanovené zákonem) nemohou uvádět jen takové rozhodné skutečnosti o věci samé, ohledně nichž mají podle hmotného práva povinnost tvrzení, a označovat jen takové důkazy, jimiž plní svou důkazní povinnost; účinky tzv., koncentrace řízení proto nebrání účastníkům popírat správnost tvrzení protistrany o skutečnostech významných pro rozhodnutí o věci samé nebo se vyjadřovat k důkazům označeným druhou stranou sporu.“⁶⁸

Dle toho rozsudku NS je tak třeba odlišit od tvrzení skutečností významných pro rozhodnutí o věci samé a od označování důkazů k prokázání těchto tvrzení zejména projev účastníka. Jedná se tak o projev, kterým například uplatňuje své procesní námitky, kterým shrnuje své návrhy učiněné za řízení, kterým se vyjadřuje k dokazování a ke skutkové a právní stránce věci atp. Tyto projevy však nesměřují k plnění povinnosti tvrzení, ani povinnosti důkazní, a proto k těmto údajům soud vždy přihlíží, i když byly učiněny poté, co nastala koncentrace řízení. Tento názor shledávám sice jako zajímavý a do jisté míry i logický, přesto si myslím, že v praxi může dělat potíž rozlišení například co je tvrzení skutečnosti významné pro rozhodnutí o věci samé od pouhého projevu, kterým se účastník pouze vyjadřuje k dokazování či ke skutkové a právní stránce.

⁶⁷ Usnesení NS ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3204/2014

⁶⁸ Rozsudek NS ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010

4.3.1. Nové skutečnosti

Novými skutečnostmi se rozumí ty skutečnosti, které účastník, popř. vedlejší účastník v řízení před odvolacím soudem neuvedl anebo jinak vyšly najevo až po skončení řízení před soudem prvního stupně. Pokud by je tedy účastník uvedl nebo jinak vyšly najevo už v průběhu řízení před soudem prvního stupně, jde dle § 205a odst. 1 o. s. ř. o skutečnosti již v prvostupňovém řízení uplatněné, a proto nemohou být skutečnostmi novými.⁶⁹ Ačkoli takové skutečnosti vyšly najevo až po vyhlášení rozhodnutí, je třeba, aby účastník tyto nové skutečnosti uplatnil, což zakotvuje § 212a odst. 3 o. s. ř., jinak by k nim soud nemohl přihlídnout.

*„V odvolacím řízení není z pohledu novosti skutečností podstatné, že ke skutečnostem, které uváděl účastník řízení nemohlo být před soudem prvního stupně přihlídnuto, pokud tomu bránily účinky koncentrace řízení.“*⁷⁰ Taková skutečnost totiž byla uvedena nebo jinak vyšla najevo, ale vzhledem ke koncentraci řízení k ní soud nepřihlédl, a proto není skutečností novou. Jinými slovy jde o to, že účastník sice uvedl nějakou skutečnost, ale jelikož došlo ke koncentraci řízení, tedy navrhl ji pozdě, nemohl prvostupňový soud k takové skutečnosti přihlídnout, a protože byla už uvedena, není taková skutečnost nová.

Nové skutečnosti, které účastník uplatní v odvolání, nejsou vždy opravdu novými skutečnostmi, často se totiž v praxi stává, že odvolatel nějakým způsobem rozvine skutková tvrzení, která uvedl před soudem prvního stupně jen okrajově, a tudíž neměla nijak zvlášť velký význam pro řízení. Ale i tyto skutečnosti mohou být relevantní, za předpokladu, že zpochybňují správnost zjištěného skutkového stavu soudem prvního stupně.⁷¹ Skutečnost, která byla známá už v prvostupňovém řízení tak může být v odvolání „dolíčena“, resp. podrobněji a úplněji rozvedena než původně, ale zároveň se musí promítnout do některého z odvolacích důvodů dle § 205 odst. 2 písm. c) či f) o. s. ř.⁷²

⁶⁹ DRÁPAL, Ljubomír.: Odvolání po novele občanského soudního řádu, Právní rozhledy, 2001, č.9, Mimořádná příloha, str. 8

⁷⁰ DRÁPAL, Ljubomír. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1639, marg. č. 2.

⁷¹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷² DRÁPAL, Ljubomír. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1639, marg. č. 2–3.

Za zajímavé považují i rozhodnutí Nejvyššího soudu, který se problematikou nových skutečností a důkazů zabýval v mnoha svých rozhodnutích, soud, zde vyslovil:

„Ve věcech, v nichž je odvolací řízení ovládáno zásadou neúplné apelace, platí, že skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou způsobilým odvolacím důvodem jen v případech uvedených v § 205a odst. 1 OSŘ, že jiní účastníci než odvolatel mohou u odvolacího soudu namítat skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jen za podmínek uvedených v § 205a OSŘ nebo tehdy, neplatí-li pro odvolatele omezení odvolacích důvodů podle § 205a odst. 1 OSŘ (§ 211a OSŘ), že při zjišťování skutkového stavu odvolací soud nepřihlíží ke skutečnostem nebo důkazům, které byly účastníky uplatněny v rozporu s § 205a nebo § 211a OSŘ (§ 213 odst. 3 OSŘ), a že k přípustným novým skutečnostem a důkazům smí odvolací soud přihlídnout, jen když byly uplatněny (§ 212a odst. 3 OSŘ).“

Toto konkrétní rozhodnutí se ale týká jak uvádění nových skutečností a důkazů, tak i závazností právního názoru po zrušení rozhodnutí. NS tak ve svém rozhodnutí vyslovil:

„Při úvaze, v jakém směru je právní názor dovolacího soudu obsažený v jeho zrušovacím rozhodnutí pro soudy v dalším řízení závazný, je třeba vzít mimo jiné v úvahu to, že vždy nutně vychází z určitého skutkového základu, jehož východiskem byla zejména tvrzení účastníků a výsledky dokazování v dosavadním průběhu řízení. Uvedený skutkový základ věci se však může v řízení, které následuje po zrušovacím rozhodnutí dovolacího soudu, změnit, neboť účastníci mohou uvést další skutková tvrzení a označit důkazy a soud může dospět na základě provedených důkazů ke skutkovým zjištěním, která jsou odlišná od původních tvrzení účastníků nebo od původních výsledků dokazování. Dojde-li k tomu, že se v dalším řízení změní skutkový základ věci, ze kterého vycházel právní názor dovolacího soudu, je nepochybné, že za změněného skutkového základu věci se závaznost právního názoru dovolacího soudu nemůže uplatnit, neboť na odlišně zjištěný skutkový základ věci již nedopadá. [...] Závaznost právního názoru dovolacího soudu se proto v dalším řízení před soudy uplatní jen za předpokladu, že se po zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, popřípadě též soudu prvního stupně, nezmění skutkový základ věci natolik, že je vyloučena

*aplikace právního názoru dovolacího soudu na nová skutková zjištění a na nový skutkový závěr ve věci.*⁷³

4.3.2. Nové důkazy

Novými důkazy se rozumí takové důkazy, které v řízení před soudem prvního stupně nebyly navrženy žádným z účastníků řízení či nebyly provedeny soudem prvního stupně, a tudíž z nich soud nevyvodil žádná skutková zjištění. Nový důkaz vymezil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku, jedná se však spíše o vymezení negativní, a to:

„Z pohledu odvolacího řízení jde o "nový" důkaz tehdy, jestliže nebyl navržen v průběhu řízení před soudem prvního stupně (tj. od jeho zahájení do vyhlášení rozsudku) žádným z účastníků a nebyl ani proveden soudem prvního stupně podle ustanovení § 120 odst. 3, věty první, o. s. ř. V případě, že důkaz byl za řízení před soudem prvního stupně některým z účastníků označen (alespoň natolik konkrétně, aby mohl být i individualizován), byl z hlediska ustanovení § 205a o. s. ř. před soudem prvního stupně uplatněn (a nejde tedy o "nový" důkaz v odvolacím řízení) bez ohledu na to, jak s ním soud prvního stupně naložil (tj. například zda důkaz provedl, zda neprovedení důkazu zdůvodnil nebo zda návrh takového důkazu zcela pominul).“⁷⁴

Jinými slovy, důkaz, který byl v řízení před soudem prvního stupně označen, i když neúplně, ale dostatečně konkrétně tak, aby mohl být odlišen od jiných důkazů stejného druhu, nebo důkaz, který byl proveden soudem prvního stupně, ale účastníci řízení ho nenavrhli, není důkazem novým. Stejně tak důkaz, který sice byl navržen účastníky řízení, ale soud ho neprovedl v souladu se zásadou koncentrace řízení, nemůže být považován za nový důkaz.⁷⁵

Za uplatnění důkazu před soudem prvního stupně nelze považovat ten důkaz, který je příliš všeobecný, např. pokud účastník navrhne, aby byly provedeny všechny důkazy, jejichž pomocí lze prokázat spornou skutečnost nebo například návrh na provedení výslechu svědka, který ale nebude blíže označen. Stejně tak nelze považovat za uplatnění důkazu výhradu dalších důkazů, tedy

⁷³ Rozsudek NS ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1681/2004

⁷⁴ Rozsudek NS ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2172/2014

⁷⁵ DRÁPAL, Ljubomír. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1640, marg. č. 3.

pokud si účastník vyhrazuje k prokázání skutkového tvrzení navrhnout ještě další důkazy.⁷⁶

Problematikou nových důkazů se judikatura zabývala v mnoha případech, na závěr tohoto tématu byl zmínila rozsudek NS, který se týká důkazu, který účastník navrhl, ale poté prohlásil, že na jeho provedení netrvá a soud ho tak neprovedl. NS se k tomu vyjádřil takto:

„O důkaz, který nebyl uplatněn před soudem prvního stupně, nejde ve smyslu ustanovení § 205a odst. 1 o. s. ř. tehdy, jestliže účastník za řízení před soudem prvního stupně navrhl provedení tohoto důkazu, i když soud prvního stupně důkaz, který byl potřebný ke zjištění skutkového stavu věci, neprovedl jen proto, že účastník později soudu sdělil, že na svém návrhu na provedení důkazu „netrvá”, nebo mu dal jinak najevo svůj názor, že důkaz nemá být proveden.“⁷⁷

Pokud by však účastník navržený důkaz odvolal a takové odvolání dojde soudu nejpozději současně s návrhem na provedení důkazu, postupuje soud stejně, jako kdyby účastník takový návrh nikdy neučinil. Toto pravidlo lze nalézt v ustanovení § 41a odst. 4 o. s. ř.

⁷⁶ ŠEBEK, Roman. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 878, marg. č. 7.

⁷⁷ Rozsudek NS ze dne 26. 11. 2002, sp. zn. 21 Cdo 426/2002

5. Výjimky ze zákazu neúplné apelace

Výjimky ze zákazu neúplné apelace znamenají, že skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, pokud:⁷⁸

- a) se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu;
- b) jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci;
- c) jimi má být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně;
- d) jimi má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti nebo důkazní povinnost, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a že odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a odst. 1 až 3;
- e) odvolatel nebyl řádně poučen podle § 119a odst. 1;
- f) nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně.

Ustanovení 205a o. s. ř. stanovuje tedy podmínky, za nichž lze v odvolacím sporném řízení uplatnit nové skutečnosti a důkazy, což je jinak omezeno, protože odvolací sporné řízení stojí na principu neúplné apelace. Jinými slovy, pokud nebude naplněna některá z těchto podmínek, nelze v odvolacím řízení, které je ovládáno neúplnou apelací, uplatnit nové skutečnosti ani nové důkazy.

Jak už jsem zmínila v předchozí kapitole, princip neúplné apelace ovládá řízení sporné, a to z důvodu rychlosti a hospodárnosti řízení, a proto má dokazování probíhat zásadně u soudu prvního stupně a pouze výjimečně by mělo být připuštěno doplnění dokazování v odvolacím řízení. K tomu přispívá i zásada koncentrace řízení. Lze tak dovodit, že ustanovení § 205a o. s. ř. je v poměru speciality k ustanovení § 118b o. s. ř., které upravuje zákonnou koncentraci.⁷⁹

Od výjimek ze zákazu tzv. novot je však třeba odlišit případy, kdy účastník bez své viny skutečnosti či důkazy nemohl uplatnit v řízení před prvoinstančním

⁷⁸ Ustanovení § 205a o. s. ř.

⁷⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-24]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

soudem. Zde tak nepůjde o odvolací důvod, ale o důvod pro podání návrhu na obnovu řízení.⁸⁰

V následujících podkapitolách rozeberu podrobněji jednotlivá ustanovení § 205a o. s. ř.

5.1. Výjimka dle § 205a písm. a) o. s. ř.

Dle ustanovení § 205a písm. a) o. s. ř. skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, pokud se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu.

Podmínky řízení zkoumá soud, dle § 103 o. s. ř., kdykoliv v průběhu řízení a jejich nedostatek neumožňuje soudu ve věci meritorně rozhodnout a řízení tak musí být zastaveno, pokud takový nedostatek nelze odstranit. Zkoumají se proto jak v nalézacím řízení, tak v odvolacím řízení a z tohoto důvodu lze nové skutečnosti a důkazy týkající se podmínek řízení uvádět i v odvolacím řízení. Obdobně se toto vztahuje i na věcnou příslušnost soudu, vyloučení soudů či přisedících a obsazení soudu.⁸¹ Tedy pokud ve věci rozhodne věcně nepřislušný soud, podílel-li se na rozhodnutí věci vyloučený soudce nebo přisedící, anebo pokud byl soud nesprávně obsazen, nemůže dojít k meritornímu rozhodnutí. Jedná se tak o vady řízení, které nastaly před soudem prvního stupně, a proto vydané rozhodnutí nemůže obstát ani v režimu neúplné apelace. Důsledkem je tak to, že odvolací soud rozhodnutí zruší a vrátí ho prvoinstančnímu soudu k novému projednání.

5.2. Výjimka dle § 205a písm. b) o. s. ř.

Dle ustanovení § 205a písm. b) o. s. ř. skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, pokud jimi má být

⁸⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-24]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸¹ ŠEBEK, Roman. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád, 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 879, marg. č. 13.

prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Zde se jedná o jiné vady řízení, než které byly uvedeny v písm. a), přičemž je důležité, že takové vady mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Účelem je tak odstranit vady, které měl odstranit už soud v prvním stupni.

Příkladem tak může být nesprávná aplikace ustanovení §118b o. s. ř. týkající se koncentrace řízení, kdy byl proveden důkaz, ač proveden být neměl, ale zároveň neprovedení takového důkazu musí zpochybňovat správnost skutkového závěru.⁸²

5.3. Výjimka dle § 205a písm. c) o. s. ř.

Dle ustanovení § 205a písm. c) o. s. ř. skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, pokud jimi má být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně.

Hodnocení důkazů soudem probíhá na základě zásady volného hodnocení důkazů, jde tedy o myšlenkovou činnost soudce, kdy hodnotí provedené důkazy dle své vlastní úvahy, a to každý důkaz samostatně, ale i v jejich vzájemné souvislosti. S tímto souvisí i zásada bezprostřednosti, tedy že soudce má povinnost přihlížet ke všemu, co uvedli účastníci ale i k tomu, co vyšlo v řízení najevo. Soudce hodnotí důkazy z hlediska jejich závažnosti pro rozhodnutí, dále pak z hlediska zákonnosti a pravdivosti, tedy věrohodnosti. Věrohodnost informace se získá provedením důkazu, a to prostřednictvím posouzení věrohodnosti samotného důkazního prostředku, děje se tak jednak izolovaně, a jednak ve srovnání s informacemi o skutkovém ději, které byly získány provedením jiných důkazů.⁸³ Konkrétním příkladem nevěrohodného důkazu může být třeba padělaná listina, ovlivnění svědka nebo znalce.

Vzhledem k tomu, že účastník se s touto úvahou soudu seznamuje až v odůvodnění rozhodnutí ve věci samé, a to buď při samotném vyhlášení, kdy je soudce povinen ústně rozhodnutí odůvodnit, nebo až v doručeném písemném

⁸² JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-24]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸³ ŠEBEK, Roman. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád, 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 880, marg. č. 16.

rozhodnutí, musí být účastníkovi řízení dána možnost zpochybnit správnost rozhodnutí soudu prvního stupně i uplatněním nových skutečností a důkazů, pokud má za to, že prvostupňový soud vadně zhodnotil důkazní prostředky z hlediska jejich věrohodnosti.⁸⁴

Samotnému zpochybnění věrohodnosti a vymezení jeho významu se věnoval i NS ve svém rozsudku:

„Zpochybněním věrohodnosti důkazních prostředků se v první řadě rozumí tvrzení a pomocí důkazů prokázání takových skutečností, které vyvrací závěry soudu prvního stupně o tom, že určitý důkazní prostředek je nevěrohodný (a že proto z něj nelze při zjišťování skutkového stavu věci vycházet) nebo že je věrohodný (a že tedy je třeba na něm vybudovat zjištění skutkového stavu), popřípadě které vedou k závěru, že důkazní prostředek měl být správně z hlediska své věrohodnosti hodnocen soudem prvního stupně jinak. Zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků může spočívat i na takových skutečnostech, které – kdyby byly prokázány – mohou mít samy o sobě nebo ve spojení s již známými skutečnostmi jen vliv na hodnocení provedených důkazních prostředků, z nichž vychází rozhodnutí soudu prvního stupně, z hlediska jejich věrohodnosti.“⁸⁵

Zpochybnit věrohodnost lze jen u těch důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně. Zpochybnění jiných důkazních prostředků, které sice soud provedl, ale nepovažoval je za významné nebo pokud z nich prvoinstanční soud neučinil žádná skutková zjištění, tak zpravidla nemá smysl. K těmto důkazům ale lze přihlédnout, pokud je odvolací soud provede znovu, a v rámci hodnocení takových důkazů se musí vypořádat i s námitkami, které by zpochybňovaly jejich věrohodnost.⁸⁶ K tomuto se vyjadřuje i již výše zmíněný judikát, a to:

„Přípustnou z hlediska ustanovení § 205a odst. 1 písm. c) o.s.ř. je jen taková skutečnost, kterou má být zpochybněn alespoň jeden z důkazních prostředků, na němž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně. Nepostačuje, aby uplatněná skutečnost směřovala ke zpochybnění jen tvrzení účastníka (druhé strany). Musí jít současně o takový důkazní prostředek, na němž soud prvního stupně založil své

⁸⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-24]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁵ Rozsudek NS ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003

⁸⁶ DRÁPAL, Ljubomír. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1641, marg. č. 6.

*závěry o skutkovém stavu věci, neboť jen v tomto případě na něm spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně. Důkazní prostředek, který soud prvního stupně považoval při zjišťování skutkového stavu za nerozhodný (a proto ho ani nehodnotil), netvoří, byť byl v řízení před soudem prvního stupně proveden, podklad pro rozhodnutí soudu prvního stupně, a není proto ani pojmově možné zpochybňovat jeho věrohodnost.*⁸⁷

Dalším rozsudkem, který se vztahuje k dané problematice je rozsudek, ve kterém NS vyjádřil:

*„Nejde však o zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 205a odst. 1 písm. c/ o. s. ř.), jestliže pomocí skutečností a důkazů, které účastník nově uplatnil v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně nebo za odvolacího řízení, má být skutkový stav věci zjištěn jinak, než jak ho zjistil soud prvního stupně na základě jím provedeného hodnocení důkazů.*⁸⁸

5.4. Výjimka dle § 205a písm. d) o. s. ř.

Dle ustanovení § 205a písm. d) o. s. ř. skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, pokud jimi má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti nebo důkazní povinnost, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a že odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř.

Zde bych rozebrala jednotlivé odstavce daného ustanovení. První odstavec uvádí, že předseda senátu má povinnost vyzvat účastníka řízení, aby svá tvrzení doplnil, pokud se v průběhu jednání ukáže, že nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo je uvedl neúplně. Zároveň je povinen ho poučit, o čem má tvrzení doplnit a jaké následky hrozí, pokud tuto výzvu nesplní.

Z druhé odstavce pak vyplývá povinnost předsedy senátu vyzvat účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil vyličení rozhodných skutečností, a to, pokud má za to, že je věc po právní stránce možné posoudit jinak než podle právního názoru účastníka řízení. Zároveň ho též poučí o následcích, které mohou nastat, pokud takové výzvě nevyhoví, tedy že může být jinak ve věci neúspěšný.

⁸⁷ Rozsudek NS ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003

⁸⁸ Rozsudek NS ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 26 Cdo 2529/2009

Z třetího odstavce je zřejmé, že pokud předseda senátu zjistí v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhl důkazy, které jsou třeba k prokázání všech jeho sporných tvrzení, má povinnost ho vyzvat, aby takové důkazy bez zbytečného odkladu označil a stejně jako v předchozích odstavcích ho poučí, jaké následky mohou nastat, pokud jeho výzvu nesplní.

Toto ustanovení se tedy týká neunesení břemene tvrzení nebo důkazního břemene a nesplnění povinnosti poučení. Účastník řízení má povinnost tvrdit všechny skutečnosti, které jsou významné pro rozhodnutí ve věci a také povinnost označit důkazy na prokázání svých tvrzení, a pokud tuto povinnost nesplní, tedy neunesení břemeno tvrzení nebo břemeno důkazní, je soud povinen ho o této povinnosti poučit, a to dle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. Pokud prvostupňový soud tuto povinnost nesplní, ač jí bylo zapotřebí, a důvodem procesního neúspěchu odvolatele ve věci samé bylo právě neunesení břemene tvrzení nebo důkazního břemene, může pak odvolatel uvádět v odvolání nové skutečnosti a důkazy, jejichž prostřednictvím tyto dvě povinnosti dodatečně splní a může tak změnit výsledek řízení.⁸⁹ Jiný případ ale bude, pokud soud účastníka řízení poučí o jeho povinnosti, avšak bezvýsledně nebo pokud se účastník řízení nedostaví k jednání a takového poučení se tak vzdá. V tomto případě tak neposkytnutí poučení zavíná sám účastník, a tudíž nelze tento odvolací důvod uplatnit.

Odvolací soud může sám tuto procesní vadu, která vznikla před soudem prvního stupně, napravit, a to tak, že účastníkovi poskytne poučení dle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. tak, jak jej měl poskytnout prvoinstanční soud. Tím, že odvolací soud účastníka řízení poučí, vzniká účastníkovi možnost uplatnit nové skutečnosti a důkazy a pokud toho využije, a předloží nové skutečnosti a důkazy, tedy navrhne rozsáhlé dokazování, může odvolací soud prvoinstanční rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání. K této problematice se vyjádřil i NS ve svém rozsudku:

„Spočívá-li vada řízení v nedostatku poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř. v důsledku odlišného právního názoru odvolacího soudu, náprava může být nepochybně zjednána tím, že potřebné poučení poskytne účastníkům odvolací soud. Vzhledem k tomu, že citované ustanovení umožňuje (ukládá) odvolacímu soudu „zjednat nápravu“, neuplatní se v těchto případech pravidla neúplné apelace. Nejde tu tedy o zákaz nových důkazů, ale o přípustné uplatnění

⁸⁹ ŠEBEK, Roman. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 881, marg. č. 22.

*poučovací povinnosti odvolacím soudem a přípustné provedení důkazů navržených před odvolacím soudem.*⁹⁰

V závěru této podkapitoly bych tedy tuto problematiku shrnula tak, že jelikož je odvolací sporné řízení ovládáno neúplnou apelací, mohou účastníci uplatňovat nové skutečnosti a důkazy jen při splnění podmínek uvedených v § 205a o. s. ř. nebo § 211a o. s. ř., a proto může odvolací soud poskytnout poučení dle § 118a odst. 1 až 3 o. s. ř., jen pokud jsou takové nové skutečnosti a důkazy přípustné dle § 205a o. s. ř. a § 211a o. s. ř., což vyplývá z § 213b odst. 1 o. s. ř. Tedy nesplnění poučovací povinnosti dle § 118a odst. 1 až 3 je odvolacím důvodem, a pokud tak soud rozhodl v neprospěch odvolatele pro neunesení břemene tvrzení či důkazního břemene, aniž by mu v tomto směru poskytl potřebné poučení, bude mu takové poučení dodatečně poskytnuto odvolacím soudem.

5.5. Výjimka dle § 205a písm. e) o. s. ř.

Dle ustanovení § 205a písm. e) o. s. ř. skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, pokud odvolatel nebyl řádně poučen podle § 119a odst. 1 o. s. ř.

V tomto případě se jedná o to, že účastníkovi řízení nebylo dáno poučení o pravidlech neúplné apelace. Ustanovení § 119 odst. 1 o. s. ř. uvádí povinnost soudu prvního stupně poučit ještě před skončením jednání účastníky přítomné při tomto jednání o tom, že musí všechny rozhodné skutečnosti uvést a důkazy označit dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, protože později uplatněné skutečnosti a důkazy mohou být odvolacím důvodem pouze za podmínek uvedených v § 205a o. s. ř. Z toho je zřejmé, že se ustanovení týká účastníků přítomných při jednání, pokud by přítomen nebyl, nevztahuje se na něj poučovací povinnost soudu.

Pokud bylo řízení před soudem prvního stupně koncentrováno, směřuje poučení soudu pouze k uplatnění těch skutečností a důkazů, které byly v době do vyhlášení rozhodnutí přípustné.⁹¹

⁹⁰ Rozsudek NS ze dne 4. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3998/2016

⁹¹ DRÁPAL, Ljubomír. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1643, marg. č. 8.

Existuje i názor týkající se odročení jednání, tedy že odročené jednání je stále tím samým jednáním a je tak možné uvádět nové skutečnosti a důkazy i při jednání, v němž pouze dojde k vyhlášení rozhodnutí a pokud by účastník řízení takto použil nové skutečnosti a důkazy, je třeba, aby ho soud znovu poučil dle § 119a o. s. ř.⁹²

V případě, že prvoinstanční soud rozhodl ve věci po skončení jednání, aniž by přítomným účastníkům poskytl poučení dle § 119a odst. 1 o. s. ř., může pak odvolatel uplatnit v odvolání nové skutečnosti a důkazy bez jakéhokoliv omezení, tedy i když je v řízení před soudem prvního stupně neuplatnil, přičemž nastalé účinky koncentrace řízení dle § 118b o. s. ř. nebo § 114c odst. 5 o. s. ř. tím nejsou dotčeny.⁹³

Toto ustanovení § 205a písm. e) o. s. ř. je odlišné od těch předchozích a toho následujícího v tom, že pokud bude tato výjimka uplatněna, bude následkem to, že celé odvolací řízení se bude řídit pravidly úplné apelace a omezení možnosti uvádět nové skutečnosti a důkazy se při podání odvolání vůbec neuplatní.⁹⁴

Jiný názor zastává ve svém soudcovském komentáři Jirsa: „Je-li řízení zkoncentrováno po provedení přípravného jednání nebo ke konci jednání prvního, nemá poučení podle ustanovení § 119a o. s. ř. opodstatnění a logiku, protože koncentrace má přednost před neúplnou apelací a účastníci jsou limitováni zákazem novot. Lze snad dovodit, že podle § 119a o. s. ř. může soud účastníky z opatrnosti poučit na konci prvního jednání pro případy, kdy by odvolací soud dospěl k závěru, že nebyly splněny předpoklady pro předchozí zákonnou koncentraci; jiný smysl poučení nemá. V žádném případě komentované ustanovení neznamena, že by mohli účastníci sporného řízení při absenci poučení podle § 119a o. s. ř. tvrdit a navrhopat další důkazy ještě v odvolacím řízení a že by snad taková absence poučení měla vést odvolací soud ke zrušení rozhodnutí podle § 219a odst. 2 o. s. ř.“⁹⁵

Dle mého názoru je tato problematika poměrně komplikovaná. Zákon jasně uvádí, že předseda senátu je povinen před skončením jednání účastníky přítomné

⁹² HAMULÁKOVÁ, Klára., Koncentrace řízení dle § 119a o. s. ř. a uplatnění principu neúplné apelace v odvolacím řízení. Právní fórum, 2010, č. 9, s. 446

⁹³ ŠEBEK, Roman. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 882, marg. č. 29.

⁹⁴ DRÁPAL, Ljubomír. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1643, marg. č. 8.

⁹⁵ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-24]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

při jednání poučit o tom, že musí uvést všechny rozhodné skutečnosti a uplatnit důkazy před vyhlášením rozhodnutí. Pokud tak neučiní, mohou účastníci v odvolání předkládat nové skutečnosti a důkazy, a řízení tak bude ovládáno úplnou apelací. To však dle mého názoru povede k zdlouhavému dokazování, čímž vlastně bude odvolací soud nahrazovat činnost soudu prvního stupně a dojde tak k průtahům řízení. Ač z hlediska účastníků řízení je tato situace pro ně výhodnější v tom smyslu, že mohou uvádět nové skutečnosti s důkazy bez omezení, přikláním se k názoru JUDr. Jaromíra Jirsy, a to proto, že je zde nižší šance, že dojde k průtahům řízení.

5.6. Výjimka dle § 205a písm. f) o. s. ř.

Dle ustanovení § 205a písm. f) o. s. ř. skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, pokud nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně.

Z uvedeného tedy vyplývá, že se jedná pouze o skutečnosti či důkazy skutečně nové, protože vznikly až po vyhlášení rozhodnutí soudem prvního stupně, tedy dříve neexistovaly, a tudíž nemohly být uplatněny. Ač jsou takové nové skutečnosti a důkazy typickým důvodem žaloby na obnovu řízení, lze je použít také v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Tento postup je odůvodněn důvodovou zprávou k novele občanského soudního řádu, která byla provedena zákonem č. 30/2000 Sb., dle které: „...jde o takové skutečnosti a důkazy, jejichž novost lze bez průtahů zjistit; je proto možné, aby k nim bylo v odvolacím řízení také přihlíženo a aby je účastník nemusel vždy uplatňovat až návrhem na obnovu řízení a čekat tak na právní moc rozhodnutí.“⁹⁶

Skutečnosti a důkazy, které existovaly již v době řízení před soudem prvního stupně, ale účastník je přesto neoznačil, nemohou být odvolacím důvodem. Jako jediný opravný prostředek lze uplatnit pouze žalobu na obnovu řízení, pokud některý z těchto důvodů obnovy dle § 228 odst. 1 písm. a) nebo b) o. s. ř. představují.⁹⁷

⁹⁶ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 30/2000 Dz

⁹⁷ DRÁPAL, Ljubomír. § 205a [Omezení odvolacích důvodů]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1643, marg. č. 9.

6. Úkony soudu I. stupně

Dá se říct, že úkony soudu prvního stupně jsou první fází odvolacího řízení, která tedy předchází samotnému řízení před odvolacím soudem. Odvolací řízení se zahajuje na základě dispoziční zásady, tedy podáním odvolání.

Odvolání se vždy podává u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje, a to z toho důvodu, že se odvoláním zprvu zabývá právě prvoinstanční soud, který zkoumá, zda je odvolání podáno včas, resp. zkoumá, zda jsou splněny subjektivní i objektivní podmínky přípustnosti odvolání. Jeho úkolem je tedy učinit všechny přípravné úkony, aby odvolací soud mohl rozhodnout bez zbytečných průtahů.⁹⁸

Úkolem předsedy senátu je dále odstranit případné vady podaného odvolání, které bylo podáno včas, a to jak vady v obecných, tak i zvláštních náležitostech. Při odstraňování vad postupuje dle § 43 odst. 1 o. s. ř., a to formou usnesení, v němž uvede, jakými vadami podané odvolání trpí a poté odvolateli vysvětlí, jak mají být takové vady odstraněny, přičemž stanoví i lhůtu, v níž mají být tyto vady odstraněny. Zároveň musí usnesení obsahovat i poučení o následcích neuposlechnutí této výzvy, tedy že odvolání bude kvůli těmto vadám neprojednatelné a bude odmítnuto.⁹⁹ Pokud se mu takové vady nepodaří odstranit nebo pokud má za to, že je odvolání podáno neoprávněnou osobou, nebo že není přípustné, předloží věc po uplynutí odvolací lhůty všem oprávněným účastníkům řízení se zprávou o tom odvolacímu soudu.¹⁰⁰

Dalším úkolem prvoinstančního soudu je vybrat soudní poplatek z odvolání. Soud k zaplacení tohoto poplatku může stanovit i lhůtu, a pokud v této lhůtě nebude zapláceno, zastaví soud prvního stupně odvolací řízení.

Soud prvního stupně nemá pravomoc rozhodnout meritorně, ale existuje výjimka, a to autoremedura, které se budu věnovat v následující podkapitole. Další možností, kterou upravuje o. s. ř. v § 208 odst. 1, je to, že soud prvního stupně může usnesením odmítnout odvolání, je-li opožděné, což přispívá k rychlosti procesního řízení. Zákon tedy mluví pouze o tom, že prvoinstanční soud může odmítnout odvolání, pokud jde o opožděnost, v případě, že je podáno neoprávněnou osobou nebo není přípustné, rozhoduje vždy soud odvolací. Zde je možné spatřit rozdíl oproti úpravě odmítnutí odporu proti platebnímu rozkazu,

⁹⁸ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 524

⁹⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 348

¹⁰⁰ Ustanovení § 209 o. s. ř.

kdy rozhoduje prvostupňový soud i v případě, že je odpor podán neoprávněnou osobou.¹⁰¹ Existuje však výjimka z pravidla, že o opožděném odvolání rozhoduje prvoinstanční soud, v případě nesprávného posouzení včasnosti odvolání soudem prvního stupně může i soud odvolací opožděné odvolání sám odmítnout.¹⁰² V případě, že soud prvního stupně odmítne odvolání pro opožděnost, je třeba, aby rozhodl i o náhradě nákladů odvolacího řízení. Zajímavostí je, že proti usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost je odvolání přípustné, a pokud bude toto usnesení potvrzeno i soudem odvolacím, dovolání už přípustné není, ale je možnost podat žalobu pro zmatečnost.

Co s týče samotného odmítnutí odvolání pro opožděnost, tak soud prvního stupně nesmí odmítnout dříve, než je rozhodnuto o žádosti odvolatele o prominutí zmeškání lhůty k odvolání (o které rozhoduje též prvoinstanční soud), byla-li podána. Toto řekl i NS ve svém usnesení: „*O odmítnutí odvolání pro opožděnost nemělo být za této situace rozhodnuto dříve než po pravomocném rozhodnutí soudu o této žádosti.*“¹⁰³ V případě, že je odvolání odmítáno, není třeba, aby soud prvního stupně odstraňoval případné vady, doručoval opis odvolání ostatním účastníkům řízení a nemusí ani zkoumat podmínky řízení, opatřovat zprávy a listiny ani provádět šetření.¹⁰⁴ Z toho důvodu, že soudu prvního stupně byla přiznána pravomoc rozhodnout o odmítnutí odvolání pro opožděnost, musí v předkládací zprávě vyjádřit, že odvolání je včasné, tím ale není odvolací soud vázán.

Jako opožděné ale nemůže být odmítnuto odvolání, které bylo ve lhůtě podáno u odvolacího soudu nebo do protokolu u nepříslušného soudu. Je-li takto podáno, je třeba počítat s určitými průtahy v řízení, protože odvolací soud, musí odvolání postoupit nejprve prvoinstančnímu soudu. Pokud je ale podáno odvolání u nepříslušného soudu jinak než ústně do protokolu nebo dokonce jinému orgánu než soudu, je odvolací lhůta zachována jen tehdy, pokud bylo tímto soudem nebo jiným orgánem podáno u soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu ještě před

¹⁰¹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-25]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰² JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-2-25]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰³ Usnesení NS ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 20 Cdo 748/1998

¹⁰⁴ ŠEBEK, Roman. § 208 [Odmítnutí opožděného odvolání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád, 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 898, marg. č. 17.

jejím uplynutím.¹⁰⁵ Dále jako opožděné nemůže být posouzeno ani to odvolání, které odvolatel podal po vyhlášení (vydání) rozhodnutí, ale zároveň jej podal ještě před doručením písemného nebo elektronického vyhotovení napadeného rozhodnutí, tedy před tím, než nastala skutečnost rozhodná pro počátek běhu odvolací lhůty, a to i kdyby po doručení tento svůj procesní úkon už nezopakoval.¹⁰⁶ K tomu se vyjádřil i NS:

„Ustanovení § 204 o. s. ř. totiž určuje pouze počátek běhu odvolací lhůty a její délku, nelze z něj však dovozovat, že by odvolání podané dříve, než běh odvolací lhůty započal, nemělo žádné procesněprávní účinky. Odvolání, které bylo podáno po vyhlášení rozhodnutí, je účinné i tehdy, jestliže k němu došlo před doručením rozhodnutí, a tedy před počátkem běhu odvolací lhůty.“¹⁰⁷

Jako včasné se posuzuje i to odvolání, které bylo před uplynutím lhůty adresováno příslušnému soudu a odevzdáno orgánu, který má povinnost jej doručit, což je například provozovatel poštovních služeb. Zde tedy není rozhodný okamžik, kdy odvolání soudu dojde, ale okamžik podání u orgánu, který má povinnost jej doručit, s to z důvodu, že se jedná o lhůtu procesní.

V případě, že je odvolání včasné, byl zaplacen soudní poplatek, bylo podáno oprávněnou osobou nebo netrpí jinou vadou, rozešle podané odvolání směřující proti rozhodnutí ve věci samé všem ostatním účastníkům.¹⁰⁸ Co se týče odvolání proti rozhodnutí, které není rozhodnutím ve věci samé, rozešle jej těm účastníkům řízení, jejichž práv a povinností se týká, je-li to vhodné a účelné s ohledem na povahu věci.¹⁰⁹ Tímto ale úkoly soudu prvního stupně nekončí, mezi jeho další úkoly náleží i opatřit zprávy nebo listiny, na které odvolatel nebo jiní účastníci řízení odkazují, a je-li to třeba provést šetření.¹¹⁰ Po uplynutí lhůty pro podání odvolání všem účastníkům řízení, je předseda senátu prvoinstančního soudu povinen vyhotovit předkládací zprávu a předložit věc odvolacímu soudu.

¹⁰⁵ ŠEBEK, Roman. § 208 [Odmítnutí opožděného odvolání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 897, marg. č. 11.

¹⁰⁶ DRÁPAL, Ljubomír. § 208 [Odmítnutí opožděného odvolání]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1664, marg. č. 2.

¹⁰⁷ Usnesení NS ze dne 10. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1199/1996

¹⁰⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Nakladatelství Linde, 1997. IBSN 80-7201-065-4, str. 458

¹⁰⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 348; ustanovení § 210 odst. 1 o. s. ř.

¹¹⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Nakladatelství Linde, 1997. IBSN 80-7201-065-4, str. 458

6.1. Autoremedura

„Autoremedura v civilním řízení je možná pouze výjimečně, a to v případě, že soud zcela vyhoví odvolání, které směřuje proti usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek, nebo usnesení, z něhož nenabyla dosud práva jiná osoba než odvolatel, nebo usnesení, kterým bylo uloženo pořádkové opatření, anebo usnesení o předběžném opatření podle § 76a o. s. ř.¹¹¹ atd.“¹¹² Dle ustanovení § 210a o. s. ř. jde dále o usnesení o odmítnutí žaloby, popřípadě jiného návrhu na zahájení řízení, nebo usnesení o odmítnutí odvolání, nebo rozhodnutí vydané dle části šesté. Výčet v tomto ustanovení je taxativní. Autoremedurou je tak například možné změnit usnesení, kterým byl zamítnut návrh na ustanovení zástupce, nebo o nepřipuštění zastoupení obecným zmocněncem.¹¹³ Naproti tomu autoremedura usnesení o ustanovení opatrovníka by byla možná, pouze pokud by takové usnesení mělo povahu usnesení, z něhož nenabyla dosud práva osoba jiná než odvolatel, což vyjádřil NS ve svém usnesení.¹¹⁴ Co se týče rozhodnutí dle části šesté, jde o usnesení týkající se výkonu rozhodnutí (zejm. o jeho nařízení, odložení provedení či zastavení) – o tento okruh rozhodnutí, na něž se autoremedura vztahuje, rozšířila až tzv. velká exekuční novela provedená zákonem č. 396/2013 Sb.¹¹⁵ Dále pak usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek nepředstavuje výzva k zaplacení soudního poplatku – touto výzvou se totiž neukládá vymahatelná povinnost k zaplacení soudního poplatku a proti této výzvě je odvolání nepřipustné.¹¹⁶

Co se rozumí autoremedurou specifikoval například i NS ve svém usnesení:

„Tzv. autoremedura je specifický způsob, kterým může odvolání vyřídit již soud prvního stupně, proti jehož rozhodnutí odvolání směřuje, a to za podmínek stanovených v § 210a o. s. ř. v případě rozhodnutí zde taxativně vypočtených.“

¹¹¹ Ustanovení § 76a o. s. ř. v současné právní úpravě už zrušeno

¹¹² FIALA, Josef. Autoremedura v civilním řízení. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právnický slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

¹¹³ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-13]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁴ Usnesení NS ze dne 31.8.2012, sp. zn. 30 Cdo 3616/2010

¹¹⁵ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-13]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁶ ŠEBEK, Roman. § 210a [Autoremedura]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 909, marg. č. 7.

*U rozhodnutí odvolacího soudu, právě s ohledem na to, že proti němu odvolání být podáno nemůže, nepřichází tato zkrácená opravná procedura v úvahu.*¹¹⁷

Autoremedurou se tedy rozumí postup soudu prvního stupně, jehož prostřednictvím může přímo změnit své dříve vydané rozhodnutí, resp. jde o nápravu vlastního rozhodnutí ve prospěch odvolatele. Jedná se o výjimku z devolutivního účinku, tedy že o odvolání rozhoduje nadřízený soud, a to v zájmu rychlosti a hospodárnosti řízení o odvolání. Přistoupí-li tedy prvoinstanční soud k autoremeduře, není povinen věc předložit odvolacímu soudu, musí ale odvolání vyhovět v plném rozsahu.

Bylo-li odvolání vyhověno autoremedurou, což činí prvoinstanční soud usnesením, je přípustné proti tomu podat odvolání. Existují však situace, kdy odvolání přípustné nebude, a to, pokud proti takovému usnesení je odvolání vyloučeno dle § 202 odst. 1 o. s. ř.

Určitou formu autoremedury představuje i možnost prvoinstančního soudu, resp. předsedy soudu či samosoudce změnit rozhodnutí, která byla vydaná soudními komisari, justičními kandidáty, asistenty soudců nebo pověřeným administrativním zaměstnancem, ale i vyšším soudním úředníkem,¹¹⁸ a to za předpokladu, že odvolání může být zcela vyhověno.¹¹⁹ Avšak proti některým rozhodnutím vydaným vyšším soudním úředníkem, popř. asistentem soudce, justičním čekatelem, případně i soudním tajemníkem, není odvolání přípustné. V těchto případech jsou ale přípustné námitky, které se podávají do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí, nelze v nich však uplatnit nové skutečnosti a důkazy. O těchto námitkách rozhoduje předseda senátu, a to bez jednání, napadené rozhodnutí buď potvrdí, nebo změní a proti jeho rozhodnutí o námitkách už odvolání přípustné není.¹²⁰

Zvláštní formu autoremedury představuje i ustanovení § 153b odst. 4 o. s. ř., dle kterého, pokud žalovaný z omluvitelných důvodů zmešká první jednání ve věci, při kterém bude vynesena rozsudek pro zmeškání, může soud na návrh žalovaného usnesením tento rozsudek zrušit a nařídit jednání. Návrh však musí být podán nejpozději do dne právní moci rozsudku pro zmeškání.

¹¹⁷ Usnesení NS ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1541/2019

¹¹⁸ Ustanovení § 9 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících

¹¹⁹ Ustanovení § 374 odst. 3 o. s. ř.

¹²⁰ ŠEBEK, Roman. § 210a [Autoremedura]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 910, marg. č. 12.

Pokud soud prvního stupně nepovažuje za možné, aby podanému odvolání vyhověl v celém rozsahu, předloží věc odvolacímu soudu.¹²¹

¹²¹ DRÁPAL, Ljubomír. § 210a [Autoremedura]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1680, marg. č. 2.

7. Řízení před odvolacím soudem a rozhodnutí o odvolání

Řízení před odvolacím soudem je tedy druhou fází odvolacího řízení. Nastává tehdy, pokud prvostupňový soud shledá, že odvolání je včasné, byl zaplacen soudní poplatek z odvolání a odvolání bylo zasláno všem účastníkům řízení, kterým je třeba doručit. Jsou-li tyto podmínky splněny, předloží soud prvního stupně věc spolu s předkládací zprávou, ve které zaznamená buď subjektivní nepřipustnost odvolání (tedy bylo podáno neoprávněnou osobou), nebo objektivní nepřipustnost odvolání (tedy směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné) soudu odvolacímu.¹²² Stejně tak činí soud prvního stupně v případě, že se mu nepodaří odstranit vady odvolání – tedy nebude zřejmé jaké rozhodnutí a v jakém rozsahu je napadáno.

Co se týče samotného postupu odvolacího soudu, zde se dle § 211 o. s. ř. přiměřeně použije ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, pokud není stanoveno jinak. Úprava odvolacího řízení je tak podobná řízení před prvostupňovým soudem, ale má své odlišnosti. Tato část tedy navazuje na nalézací řízení a směřuje pouze k vydání konečného meritorního rozhodnutí.

Samotný průběh řízení spočívá v tom, že po zahájení jednání podá předseda senátu či pověřený člen senátu zprávu o dosavadním průběhu jednání spočívající zejm. v uvedení předmětu řízení, ve stručném rozboru napadeného rozhodnutí a shrnutí uplatněných odvolacích důvodů.¹²³ Poté odvolatel přednese své odvolání a protistrana se k němu vyjádří. Následně předseda senátu probere věc s účastníky, popř. s jejich právními zástupci a upozorní je na právní úpravu a na stanoviska NS a dle okolností případu jim může doporučit uzavření smíru, je-li to vhodné.¹²⁴

Dle ustanovení § 214 odst. 1 o. s. ř. nařídí předseda senátu odvolacího soudu k projednání odvolání jednání, které je zásadně veřejné. Toto ustanovení tak představuje zásadu ústnosti a přímosti řízení. Toto jednání však musí být nařízeno tak, aby bylo předvolání k jednání doručeno s určitým časovým předstihem, a to

¹²² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 349.

¹²³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 350.

¹²⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-13]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

nejméně 10 dnů předem, aby měli účastníci řízení čas na přípravu. Předvolávají se účastníci řízení, popř. jejich zástupci, a také všichni, jejichž přítomnost je při jednání třeba.¹²⁵

Z pravidla, že odvolací soud nařizuje jednání, existují výjimky zakotvené v § 214 odst. 2 a 3 o. s. ř. Tyto výjimky jsou taxativní a jednání tedy není třeba nařizovat, jestliže:

- a) se odmítá odvolání (např. pro vady, pro opožděnost, pro subjektivní či objektivní nepřipustnost atd.);
- b) se zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení (např. pro nesplnění podmínek odvolacího řízení nebo z důvodu řešení otázky procesního nástupnictví);
- c) odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nebo jinému usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé;
- d) se zrušuje rozhodnutí dle § 219a odst. 1;
- e) odvolání se týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti.

Třetí odstavec pak stanovuje, že jednání není třeba nařizovat ani tehdy, pokud bylo odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popř. s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. Toto však nelze použít, pokud odvolací soud opakuje či doplňuje dokazování. Jak už naznačuje tento odstavec, nesprávné právní posouzení musí být jediným odvolacím důvodem. Tímto se zabýval i NS, kdy se odvolací soud chtěl odchýlit od ustálené praxe, s čímž se ale NS neztotožnil:

„Podle ustanovení § 214 odst. 3 o. s. ř. jednání není třeba nařizovat také tehdy, bylo-li odvolání podáno jenom z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí; to neplatí, jestliže odvolací soud postupuje podle § 213 o. s. ř.

Výše citované ustanovení upravuje výjimku ze zásady, že k projednání odvolání nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (§ 214 odst. 1 o. s. ř.). Zákon v tomto případě (rozuměj je-li jediným odvolacím důvodem, který byl v odvolání uplatněn, poukaz na nesprávné právní posouzení věci soudem prvního

¹²⁵ ŠEBEK, Roman. § 214 [Jednání odvolacího soudu]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 941, marg. č. 5.

stupně) připouští, aby se souhlasem účastníků, případně na základě výslovného úkonu, kterým se vzdali práva účasti na projednání věci, odvolací soud o odvolání rozhodl bez nařízení jednání. I v tomto případě však platí, že rozsudek musí být vždy veřejně vyhlášen (srov. § 156 odst. 1 o. s. ř.) a že veřejné vyhlášení rozsudku musí být zachyceno v protokolu o tomto úkonu soudu.¹²⁶

Existuje však i další usnesení NS týkající rozhodnutí odvolacího soudu bez nařízení jednání, a to:

„Podle § 101 odst. 4 OSŘ platí, že vyzve-li soud účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, může připojit doložku, že nevyjádří-li se účastník v určité lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námitky. K výzvě podle uvedeného ustanovení je však soud oprávněn přistoupit, jen týká-li se dalšího postupu a vedení řízení, nikoli návrhu ve věci samé. Výzvu podle § 101 odst. 4 OSŘ lze např. použít, jestliže se účastník má vyjádřit k návrhu na delegaci vhodné (§ 12 odst. 2 OSŘ), k projednání věci nebo rozhodnutí o odvolání bez nařízení jednání (§ 115a, § 214 odst. 3 OSŘ) [...] apod. V těchto případech se totiž účastník jen vyjadřuje k tomu, jaký bude další postup soudu v důsledku procesního úkonu jiného účastníka.“¹²⁷

Toto všechno jsou výjimky, u nichž lze upustit od jednání, ale není to povinnost. Odvolací soud tedy jednání nařídit mohou, i když je dána některá z těchto výjimek. Odvolací soud rozhoduje v těchto případech vždy usnesením.

O výjimkách z nařízení jednání se zmiňuje i NS ve svém usnesení:

„K projednání odvolání nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (§ 214 odst. 1 o. s. ř.). Jednání není třeba nařizovat, jestliže se odmítá odvolání (§ 214 odst. 2 písm. a) o. s. ř.), jestliže se zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení (§ 214 odst. 2 písm. b) o. s. ř.), jestliže odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nebo jinému usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé (§ 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř.), jestliže se zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1 o. s. ř. (§ 214 odst. 2 písm. d) o. s. ř.), jestliže se odvolání týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti (§ 214 odst. 2 písm. e) o. s. ř.) nebo bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení

¹²⁶ Rozsudek NS ze dne 29. 7. 2003, sp. zn. 32 Odo 931/2002

¹²⁷ Usnesení NS ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Cdo 218/2008

jednání souhlasí, ledaže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování (§ 214 odst. 3 o. s. ř.).“¹²⁸

V rámci jednání o odvolání může být provedeno dokazování, resp. může být zopakováno nebo doplněno, a to proto, že odvolací soud není v důsledku apelačního principu vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil prvostupňový soud. Dle § 213 odst. 2 o. s. ř. je odvolací soud povinen dokazování zopakovat, pokud má za to, že je z nich možné dospět k jinému skutkovému zjištění, než jaké učinil soud prvního stupně. K tomuto existuje i rozsudek NS, a to:

„Nejen skutková zjištění, nýbrž též skutkové závěry z nich dovozené jsou součástí skutkového stavu věci a vztahují se tudíž i na ně pravidla upravená v ustanovení § 213 o. s. ř., v nichž se v poměrech odvolacího řízení promítají zásady přímosti a ústnosti, ovládající dokazování v civilním procesu. [...] Zatímco v otázce důkazů listinných se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi přiklání k názoru, že obecně postavený požadavek na opakování důkazu listinami je věcně neopodstatněný a tudíž formalistický, stran výsledku svědků a účastníků řízení důsledně zdůrazňuje, že důkaz výsledkem osob je vzhledem k jeho specifikům třeba zopakovat vždy.“¹²⁹

Toto platí tedy i v případech, kdy jde o důkazy, ze kterých soud prvního stupně neučinil žádná skutková zjištění, ale odvolací soud jim dává jiný význam.¹³⁰ K tomu judikatura NS:

„Jinými slovy řečeno, odvolací soud musí přistoupit k zopakování dokazování v odvolacím řízení tehdy, pokud má za to, že z důkazů, jež byly provedeny v řízení před soudem prvního stupně, je možné dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně. Rozsah dokazování je v tomto případě určen množinou těch důkazů (důkazních prostředků), z nichž soud prvního stupně čerpal svá (dílčí) skutková zjištění, jež byla zásadně významná pro právní posouzení věci. Jestliže se rozsah dokazování v řízení před soudem prvního stupně nekryje s rozsahem důkazů, které odvolací soud v odvolacím řízení postupem předvídaným v § 213 odst. 2 o.s.ř. zopakoval, je v takové procesní situaci nezbytné, aby odvolací soud v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozsudku vyložil, z jakých důvodů došlo k předmětné důkazní redukci, resp. proč ten který - v řízení před soudem prvního stupně provedený - důkaz nepovažoval

¹²⁸ Usnesení NS ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2748/2006

¹²⁹ Rozsudek NS ze dne 29. 7. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2537/2011

¹³⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-13]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

*z hlediska prokazování tvrzených skutkových okolností souzeného případu za právně relevantní (např. pro jeho zjevnou nadbytečnost, neúčelnost etc.), tedy proč jej v odvolacím řízení nezopakoval.*¹³¹

A dále také rozsudek NS:

*„[...] chce-li se odvolací soud odchýlit od skutkových závěrů soudu prvního stupně na základě soudem prvního stupně provedených důkazů, musí zopakovat všechny důkazy, o něž své skutkové závěry soud prvního soudu opřel, bez ohledu na to, zda podle jeho názoru (odvolacího osudu) některé z důkazů provedených soudem prvního stupně nebyly pro náležité objasnění skutkového stavu významné (potřebné). Je tomu tak proto, že chce-li se odvolací soud od skutkových závěrů soudu prvního stupně odchýlit, musí se tak stát na základě rovnocenných poznatků. Kdyby tomu tak nebylo, rozhodoval by odvolací soud (a měnil názor soudu prvního stupně) na základě jiných poznatků (méně poznatků), než které měl soud prvního stupně k dispozici. Jiná situace nastává, rozhoduje-li odvolací soud poté, co zopakoval soudem prvního stupně provedené důkazy, k nimž však soud prvního stupně nepřihlédl (§ 213 odst. 3 o. s. ř.) nebo co provedl zcela jiné, soudem prvního stupně neprovedené, důkazy (§ 213 odst. 4 o. s. ř.). V těchto případech rozhoduje odvolací soud na základě jiných, nikoli rovnocenných poznatků nežli soud prvního stupně.*¹³²

Co se tedy týče důkazů, které prvostupňový soud sice provedl, ale nepřihlédl k nim, tedy neučinil z nich žádná skutková zjištění, je třeba, aby odvolací soud tyto důkazy zopakoval, pokud k nim chce přihlédnout.

Konečně § 213 odst. 4 o. s. ř. upravuje doplnění dokazování účastníky řízení o navržené důkazy, které doposud nebyly provedeny za podmínky, že je to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci (to neplatí v případě rozsáhlého dokazování) a odst. 5 o. s. ř. stanovuje, že odvolací soud při zjišťování skutkového stavu nepřihlíží ke skutečnostem nebo důkazům, které byly uplatněny účastníky řízení v rozporu s § 205a o. s. ř. nebo 211a o. s. ř.

7.1. Rozhodnutí odvolacího soudu

Odvolací soud má několik možností, jak o napadeném rozhodnutí rozhodne. Může napadené rozhodnutí odmítnout, potvrdit, změnit nebo zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Další možností pak je, že věc postoupí

¹³¹ Rozsudek NS ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1802/2010

¹³² Rozsudek NS ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2406/2015

příslušnému soudu, řízení zastaví, věc postoupí orgánu, do jehož pravomoci věc náleží, anebo připustí zpětvzetí žaloby (v rozsahu zpětvzetí se řízení zastavuje).¹³³ Také může dojít k situaci, že bude odvolání vzato zpět, zde pak nastává právní moc napadeného rozhodnutí, jako kdyby k podání odvolání nedošlo (§ 222 odst. 1 o. s. ř.) nebo situaci, kdy odvolací soud rozhodne, aby soud prvního stupně své rozhodnutí doplnil, pokud nerozhodl o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o návrhu na předběžnou vykonatelnost (§ 222 odst. 2 o. s. ř.).

Co se formy rozhodnutí týče, dle ustanovení § 223 o. s. ř. odvolací soud rozhoduje rozsudkem, pokud jej potvrzuje či mění, v ostatních případech pak rozhoduje usnesením.

K **odmítnutí odvolání** přistoupí odvolací soud tehdy, je-li podáno neoprávněnou osobou (subjektivní nepřipustnost) nebo pokud směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné (objektivní nepřipustnost). Pokud tedy odvolací soud odmítá odvolání, nezabývá se správností napadeného rozhodnutí – nepřezkoumává se tak věcná stránka ani správnost procesního postupu soudu prvního stupně.¹³⁴ Odvolací soud odmítá vždy usnesením a k tomuto účelu není třeba nařizovat jednání.

Aby odvolání bylo subjektivně přípustné, je třeba, aby jej podal ten, komu nebylo plně vyhověno, popřípadě ten, komu byla způsobena jiná určitá újma na jeho právech, kterou lze odstranit změnou či zrušením napadeného rozhodnutí.¹³⁵ Což vyjádřil i NS ve svém usnesení: „[...] z povahy odvolání jakožto opravného prostředku vyplývá, že je může podat jen účastník, jemuž byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma v jeho právech. V odvolání proto může uplatňovat jen takové okolnosti, které se týkají jeho právní sféry a které směřují k odstranění újmy způsobené v jeho právech.“¹³⁶ A dále také usnesení NS:

„Je totiž skutečností, že újma, která by odůvodňovala oprávnění účastníka podat proti rozhodnutí odvolání, musí přímo vyplývat ze stavu posouzení práv a povinností účastníků konkrétního řízení, kdy současně fakt zrušení takového rozhodnutí s sebou přináší i odstranění takové újmy vzniklé účastníkovi.

¹³³ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 527

¹³⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁵ ŠEBEK, Roman. § 218 [Odmítnutí odvolání]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád, 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 953, marg. č. 8.

¹³⁶ Usnesení NS ze dne 30. 5. 2000, sp. zn. 33 Cdo 825/2000

*Podstatné přitom je porovnání výsledku sporu s nárokem uplatněným žalobcem v žalobě. Naproti tomu subjektivní přesvědčení účastníka řízení o tom, že by mu např. takovéto rozhodnutí mohlo zajistit případné jiné výhody, resp. se ho případně ve svých nepřímých důsledcích jinak příznivě dotknout, není z hlediska posouzení výsledku sporu, významné.*¹³⁷

Subjektivní legitimaci k podání odvolání ale nemá ten, kdo se po vyhlášení či vydání rozhodnutí práva na odvolání vzdal nebo ten, kdo vzal své podané odvolání zpět. Více k subjektivní přípustnosti viz podkapitola 3.1.2.

Objektivní přípustnost stojí na zásadě univerzality, tedy odvolání je možné podat proti rozhodnutí, které vydal okresní soud nebo krajský soud jako soud prvního stupně, pokud to zákon nevyklučuje. Více k objektivní přípustnosti viz podkapitola 3.1.1 a 3.1.1.1.

V neposlední řadě je třeba zmínit i situaci, kdy po podání odvolání ztratí rozhodnutí prvostupňového soudu pro účastníky smysl, protože se stane neúčinným nebo jinak bezpředmětným.¹³⁸ V tomto případě je možné odvolání odmítnout nebo i zastavit řízení – toto vyjádřil ve svém usnesení i NS: „*Stane-li se odvolání bezpředmětným, odvolací soud je podle § 218 o. s. ř. odmítne; rovnocenným procesním postupem tu však ve smyslu § 104 odst. 1 o. s. ř. je i zastavení odvolacího řízení, jelikož v jeho průběhu nastala neodstranitelná překážka bránící věcnému projednání odvolání.*“¹³⁹

Dále je možné, aby dle § 218a o. s. ř. rozhodl o odmítnutí odvolání odvolací soud, pokud tak měl učinit soud prvního stupně. Také se stávají situace, kdy je podáno opožděné odvolání, soud prvního stupně jej správně odmítne a jelikož proti tomuto usnesení je přípustné odvolání, může se stát, že bude opět podáno opožděně. Toto odvolání je už procesní povahy, a proto musí být předáno odvolacímu soudu. V tomto případě se pak pokračuje dle úplné apelace a též platí zásada dvojinstančnosti.¹⁴⁰

Další možností rozhodnutí odvolacího soudu je, že rozhodnutí soudu prvního stupně **potvrdí**, je-li ve výroku věcně správné. Jak už vyplývá ze znění ustanovení § 219 o. s. ř., jde o výrok, proto odvolací soud napadené rozhodnutí

¹³⁷ Usnesení NS ze dne 20. 12. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1760/2001

¹³⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁹ Usnesení NS ze dne 30. 9. 2004, sp. zn. 29 Odo 611/2002

¹⁴⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

potvrdí, i když ke stejnému rozhodnutí dojde odvolací soud na základě jiných důvodů, tedy odvolací soud došel ke stejnému rozhodnutí, ale na zcela jiném právním posouzení věci¹⁴¹ Zároveň je třeba mít na paměti, že i když odvolací soud dospěje k odlišnému právnímu názoru, musí s tímto odlišným právním názorem v souladu se zásadou předvídatelnosti postupu soudu a jeho rozhodnutí účastníky řízení seznámit, a dát jim možnost se k takovému právnímu názoru vyjádřit.¹⁴² Což například vyjádřil i ÚS ve svém nálezu: „*Pokud tedy odvolací soud dospěje k závěru o věcné správnosti výroku na základě odlišného právního posouzení věci, s nímž účastníky neseznámí a nedá jim příležitost se k němu vyjádřit, jde o porušení práva na právní slyšení podle čl. 38 odst. 2 Listiny*“¹⁴³

Je tedy třeba, aby soudy došly ke shodě v celém výroku, pokud ne, existuje možnost, že odvolací soud potvrdí napadené rozhodnutí jen z části a ve zbytku rozhodne jiným způsobem (změní či zruší).

Dále může odvolací soud napadené rozhodnutí **změnit**. Dle dikce ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř. změnil odvolací soud rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, pokud nejsou splněny podmínky pro jejich potvrzení nebo zrušení a pokud:

- a) soud prvního stupně rozhodl nesprávně, ačkoliv správně zjistil skutkový stav;
- b) po doplnění nebo zopakování dokazování je skutkový stav věci zjištěn tak, že je možné o věci rozhodnout.

Možnost změny napadeného rozhodnutí odvolacím soudem je projev apelačního principu. Odvolací soud zkoumá nejprve, zda jsou splněny předpoklady pro potvrzení rozhodnutí a pokud nejsou, zkoumá, zda je dán některý z taxativně uvedených důvodů pro zrušení rozhodnutí, a pokud nejsou dány ani ty, může rozhodnutí změnit.¹⁴⁴ Toto konstatoval i NS ve svém usnesení:

„Řízení o odvolání proti rozhodnutí odvolacího soudu je v občanském soudním řádu vybudováno na apelačním principu. Pro apelační systém je příznačné, že dává přednost takovému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým

¹⁴¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. IBSN 978-80-7380-114-6., str. 351.

¹⁴² ŠEBEK, Roman. § 219 [Potvrzení rozhodnutí soudu prvního stupně]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 961, marg. č. 2.

¹⁴³ Nález ÚS ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 3317/15

¹⁴⁴ ŠEBEK, Roman. § 220 [Změna rozhodnutí soudu prvního stupně]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 975, marg. č. 1.

*se rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzuje nebo mění, neboť ke zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně smí odvolací soud přistoupit, jen jestliže je nepochybné, že rozhodnutí soudu prvního stupně není správné (a nemůže být proto podle ustanovení § 219 OSŘ potvrzeno), nebo jestliže rozhodnutí soudu prvního stupně nebo řízení mu předcházející jsou natolik vadné, že rozhodnutí soudu prvního stupně nemůže být podle ustanovení § 220 OSŘ změněno. Důvody, pro které odvolací soud zruší rozhodnutí soudu prvního stupně (a které tedy neumožňují ani potvrzení, ani změnu rozhodnutí soudu prvního stupně), jsou taxativně vyjmenovány v ustanovení § 219a OSŘ.*¹⁴⁵

Pokud odvolací soud změni rozsudek proto, že soud prvního stupně rozhodl nesprávně, ač zjistil skutkový stav správně, musí před vydáním rozsudku účastníky řízení seznámit se svým právním názorem a umožnit jim se k tomu vyjádřit, jinak by bylo porušeno jejich právo na spravedlivý proces.¹⁴⁶ Rozsudek je zde správný co do skutkového závěru, nikoli však co do závěru právního.

Doplněním či zopakováním dokazování jsem se již zabývala v předchozí kapitole.

I zde se změna nemusí týkat celého rozhodnutí napadeného rozhodnutí, je tedy možné, aby odvolací soud částečně rozhodnutí změnil a ve zbytku jej například potvrdil.

Dle druhé odstavce pak může odvolací soud změnit rozsudek nebo usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, pokud schválí smír. Pokud tedy smír schválí, současně změni napadené rozhodnutí. Zde tak činí usnesením, které obsahuje výrok o schválení smíru a výrok o změně rozhodnutí soudu prvního stupně.¹⁴⁷

Další možností, jak může odvolací soud rozhodnout je, že rozhodnutí **zruší a věc vrátí** soudu prvního stupně. V této možnosti je ale značně omezen, protože v ustanovení § 219a o. s. ř. jsou taxativně vymezeny důvody, pro něž může být napadené rozhodnutí zrušeno, a to pokud:

- a) tu jsou takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud nebyl správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, popřípadě i jiné vady, které mohly mít

¹⁴⁵ Usnesení NS ze dne 17. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3466/2013

¹⁴⁶ Rozsudek NS ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4792/2008

¹⁴⁷ ŠEBEK, Roman. § 220 [Změna rozhodnutí soudu prvního stupně]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 978, marg. č. 18.

za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava,

- b) rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů,
- c) soud nepřibral za účastníka toho, kdo měl být účastníkem,
- d) soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

Jak jsem psala již výše, přednost před zrušením napadeného rozhodnutí má jeho potvrzení či změna a až poté, co nejsou dány předpoklady pro takový postup, je možné napadené rozhodnutí zrušit. Zrušit rozhodnutí dle odst. 1. je možné každé rozhodnutí soudu prvního stupně, tedy i usnesení procesní povahy. Což je rozdíl oproti odst. 2., dle kterého je možné zrušit rozsudek či usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, pokud ke zjištění skutkové stavu věci je třeba provést další účastníky navržené důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení. Odvolací soud ruší vždy usnesením.

Co se týče prvního důvodu zrušení napadeného rozhodnutí, jde o nedostatek podmínek řízení, popř. jiné vady řízení, které mohly mít vliv na správnost rozhodnutí ve věci a zároveň náprava nemohla být zjednána v odvolacím řízení (takovou vadou může být například zmatečnost). K nedostatku podmínek řízení soud totiž přihlíží v průběhu celého řízení, tedy i toho odvolacího. Zde je třeba rozlišovat, zda nedostatek podmínek řízení je odstranitelný či nikoli. Jedná-li se o neodstranitelný nedostatek, je třeba rozhodnutí zrušit a řízení zastavit, popřípadě pokud věc nespadá do pravomoci soudů nebo má-li předcházet jiné řízení, soud věc postoupí po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu¹⁴⁸, je-li naopak odstranitelný, je třeba nejdříve učinit vhodná opatření k nápravě.¹⁴⁹

Pokud jde o důvod týkající se nepřezkoumatelnosti rozhodnutí pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů, znamená to, že rozhodnutí soudu prvního stupně buď vůbec žádné odůvodnění neobsahovalo, nebo takové odůvodnění je nedostatečné (neúplné) nebo nesrozumitelné v podstatných

¹⁴⁸ Ustanovení § 104 odst.1 o. s. ř. ve spojení s § 211 o. s. ř.

¹⁴⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

částech.¹⁵⁰ Ovšem některá rozhodnutí ze zákona být odůvodněna nemusí, tyto pak nelze považovat za nepřezkoumatelná, i kdyby byla odůvodněna nesrozumitelně. Dle komentáře si lze nesrozumitelnost představit ve dvou podobách. V té první jde o lidské a technické selhání při vyhotovení rozhodnutí, tedy bude zde množství věcných a pravopisných chyb, což v důsledku způsobí nesrozumitelnost. Ve druhé podobě pak jde o případ, kdy je odůvodnění formulováno natolik jedinečně, že je to srozumitelné jen pro zpracovatele a nikoli pro zbytek populace.¹⁵¹ K nepřezkoumatelnosti se vyjádřil i NS:

„Rozhodnutí soudu prvního stupně je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů tehdy, když vůči němu nemůže účastník, který s rozhodnutím nesouhlasí, náležitě formulovat odvolací důvody, a ani odvolací soud proto nemá náležité podmínky pro zaujetí názoru na věc. Přezkoumatelnost rozhodnutí soudu prvního stupně je předpokladem především pro to, aby se účastník mohl domáhat svých práv u odvolacího soudu. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele.“¹⁵²

Nepřezkoumatelné je tedy i takové rozhodnutí, pokud se soud v odůvodnění vůbec nevypořádal s některými tvrzeními a s tím, proč neprovedl další navržené důkazy, dále pokud z odůvodnění nevyplývá, o které konkrétní důkazy soud svá skutková zjištění opřel nebo nevysvětlí, proč z konkrétních zjištění, které vyplynuly z důkazů, dospěl právě ke svým právním závěrům.¹⁵³

Dalším důvodem je pak nepřibrání za účastníka toho, kdo měl být účastníkem. Tedy soud nejednal s osobou, která měla být účastníkem řízení jako žalobce či žalovaný nebo jako návrhvatel či osoba za účastníka označená zákonem. Toto rozhodnutí je tak zatíženo podstatnou vadou a musí být zrušeno bez ohledu, zda je jinak věcně správné.¹⁵⁴

¹⁵⁰ ŠEBEK, Roman. § 219a [Zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 968, marg. č. 20.

¹⁵¹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X

¹⁵² Usnesení NS ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3814/2015

¹⁵³ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁴ ŠEBEK, Roman. § 219a [Zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 969, marg. č. 27.

Posledním důvodem je to, že soud nepokračoval v řízení s procesním nástupcem účastníka. K tomuto se vyjádřil i NS:

„Podle ustanovení § 219a odst. 1 písm. d) o. s. ř. odvolací soud zruší rozhodnutí, jestliže soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení. Toto ustanovení se však logicky nemůže vztahovat právě na usnesení, jímž soud prvního stupně rozhodl podle ustanovení § 107 o. s. ř. o tom, s kým bude v řízení pokračováno; opačný výklad by vedl k absurdním důsledkům, neslučitelným s účelem občanského soudního řádu, vyjádřeným v jeho ustanovení § 1.“¹⁵⁵

Zároveň je třeba zmínit, že pokud odvolací soud napadené rozhodnutí zruší, musí současně dle § 221 odst. 1 o. s. ř. rozhodnout o tom, zda:

- a) vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, nebo
- b) postoupí věc věcně příslušnému okresnímu nebo krajskému soudu, popřípadě soudu zřízenému k projednávání a rozhodování věcí určitého druhu, anebo
- c) rozhodne o zastavení řízení, jestliže je tu takový nedostatek podmínek řízení, který nelze odstranit; není-li dána pravomoc soudů, rozhodne též o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží.

Odvolací soud tak vždy musí po zrušení napadeného rozhodnutí rozhodnout, co se dále bude dít, nemůže tedy pouze rozhodnutí zrušit. Toto vyslovil i NS ve svém usnesení:

„Postup odvolacího soudu, zrušuje-li rozhodnutí soudu prvního stupně podle § 219a odst. 1 o. s. ř., je upraven ustanovením § 221 odst. 1 o. s. ř. Výčet těchto způsobů rozhodnutí je taxativní a odvolací soud není oprávněn zrušit rozhodnutí soudu prvního stupně, aniž by přijal některé z opatření uvedených v § 221 odst. 1 o. s. ř. Jak bude odvolací soud postupovat a které z opatření přijme, přitom nezáleží na jeho volné úvaze, ale na tom, z jakého důvodu zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně.“¹⁵⁶

Nejčastější situací bude postup dle písm. a), tedy věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V tomto případě je prvostupňový soud vázán právním názorem, který vysloví odvolací soud. Co se týče vymezení pojmu právní názor, jde o závěr odvolacího soudu ohledně hmotného i procesního práva, na kterém spočívá rozhodnutí odvolacího soudu. Hmotněprávní stránkou se rozumí názor

¹⁵⁵ Usnesení NS ze dne 26. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3469/2010

¹⁵⁶ Usnesení NS ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3650/2011 (shodně Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1780)

odvolacího soudu na to, jaký právní předpis má být aplikován a procesněprávní stránkou pak např. v čem odvolací soud spatřuje vady provedení dokazování.¹⁵⁷ Na toto pak navazuje ustanovení § 221 odst. 2 o. s. ř., kdy odvolací soud zruší rozhodnutí proto, že nebyl dodržen závazný právní názor, popř. v řízení dojde k závažným vadám, může tak nařídit, aby v dalším řízení věc projednal a rozhodl jiný senát (samosoudce), nebo přikázat věc jinému soudu prvního stupně, kterému je nadřízen.

Zároveň je třeba říct, že pokud soud vrátil věc soudu prvního stupně, účinky koncentrace řízení trvají, tedy účastníci nemohou předkládat nová tvrzení a nové důkazy (výjimkou je případ, kdy je třeba účastníky řízení znovu poučit v důsledku odlišného právního názoru odvolacího soudu).¹⁵⁸

V závěru této podkapitoly už jen zmíním, že dle § 221a o. s. ř. může odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit, i když je navrhována jeho změna, a naopak. Je to z toho důvodu, že odvolací soud není odvolacím návrhem vázán. Toto vyjádřil i ve svém rozsudku NS, dle kterého, pokud se žalobce domáhal, aby odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek v celém rozsahu, poté jej zrušit a vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, jedná se o odvolací návrh dle § 205 odst. 1 o. s. ř. Pokud odvolací soud i přes uvedený odvolací návrh rozhodne jinak, postupoval v souladu s ustanovením § 221a o. s. ř.¹⁵⁹

¹⁵⁷ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, IBSN 978-80-7502-076-5, str. 529.

¹⁵⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-14]. ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁹ Rozsudek NS ze dne 16. 2. 2005, sp. zn. 26 Cdo 2784/2004

8. Porovnání stávající úpravy s věcným záměrem civilního řádu soudního

Jako poslední část této kapitoly bych trochu přiblížila věcný záměr civilního řádu soudního, a to samozřejmě tu část, která se týká opravných prostředků, zejména pak odvolání.

Věcný záměr se v úvodu o opravných prostředcích věnuje jejich výhodám a nevýhodám. Výhoda je například spatřována v tom, že už samotná možnost uplatnit opravný prostředek působí pozitivně nejen na strany, ale i na soudce, jelikož možnost, že jeho rozhodnutí bude přezkoumáno, ho motivuje k pečlivosti. Další výhodou je pak i to, že opravné prostředky přispívají k zajištění jednoty rozhodovací činnosti, a tím i k předvídatelnosti interpretace a aplikace práva, tedy k právní jistotě. Naproti tomu nevýhoda je spatřována například v tom, že se použitím opravných prostředků prodlužuje délka řízení, a s tím jsou spojeny i vyšší náklady. Dále je za negativum považováno i to, že jelikož opravné prostředky mají schopnost prolomit právní moc, mohou výrazně ohrozit právní jistotu, a to nejen samotných stran řízení, ale i třetích osob.

Věcný záměr rozlišuje mezi opravnými prostředky a jinými prostředky nápravy. Opravným prostředkem se tak rozumí jen takový návrh na změnu nebo zrušení rozhodnutí, s nímž jsou spojeny devolutivní a zpravidla i suspenzivní účinky. Pak ovšem ale není správné považovat za opravné prostředky žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost, a jejich úprava by měla být zařazena do jiné části civilního řádu soudního.¹⁶⁰ Už v současné době existuje názor, že žalobu na obnovu řízení nelze řadit mezi opravné prostředky, protože nenaplnuje všechny jeho znaky. Jejím cílem totiž není přezkoumat napadené rozhodnutí, ale dosáhnout nového projednání věci a nového meritorního rozhodnutí. A také jejím podáním nedochází k devolutivnímu účinku, ale o žalobě rozhoduje ten soud, který rozhodoval věc v prvním stupni. Přesto že ji tedy zákon považuje za mimořádný opravný prostředek, jde o jiný než opravný prostředek nápravy vadných rozhodnutí.¹⁶¹ Názor, že se žaloba na obnovu řízení a též i žaloba

¹⁶⁰ DOBROVOLNÁ, Eva. a kol. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. Konečné znění 2. verze, 2020, str. 326.

¹⁶¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. § 228 [Důvody obnovy řízení]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 834, marg. č. 1.

pro zmatečnost nemohou řadit mezi opravné prostředky zastává i ve své učebnici Šínová a Hamuláková.¹⁶²

Cílem by dle věcného záměru mělo být rychlejší řízení o opravných prostředcích, čemuž by mohlo napomoci důsledné respektování dispoziční zásady, zákazu novot, popřípadě jiné chápání novot, a povinné zastoupení advokátem. S argumentem povinného zastoupení se plně ztotožňuji, protože kdyby bylo povinné, aby už při podání odvolání měl odvolatel advokáta, bylo by možné se vyhnout tomu, že odvolání bude neúplné či jinak nesprávné a předseda senátu by tak nemusel vyzývat k nápravě a stanovat k tomuto účelu lhůtu.

Jak jsem psala výše, věcný záměr rozlišuje opravné prostředky a jiné prostředky nápravy. Mezi opravné prostředky by se měly zařadit odvolání, dovolání a rekurs (tedy stížnost). Odvolání by mělo být opravným prostředkem proti prvostupňovým rozsudkům, dovolání pak proti rozsudkům soudu druhého stupně o odvolání a rekurs by měl být opravným prostředkem proti usnesením soudu prvního stupně, ale i stupně druhého v odvolacím řízení. Věnovat se nadále budu pouze odvolání.

Co se týče odvolání, zaměřím se zde pouze na některé rozdíly od stávající úpravy. Současně lze podat odvolání proti prvostupňovým rozsudkům a usnesením ve věci samé, ale i proti usnesení procesní povahy. Dle věcného záměru, by se mezi opravné prostředky zařadil tedy i rekurs, který by směřoval proti usnesením, jak jsem již psala výše.

Dalším rozdílem je přípustnost odvolání v bagatelních věcech, současně je možné podat odvolání, pokud má být rozhodnuto o peněžitém plnění převyšující částku 10 000 Kč. Věcný záměr se zde inspiroval německým ZPO a nabízí tak dvě varianty, tedy že buď bude přípustnost odvolání omezena nějakou částkou, nebo nebude omezena vůbec, přičemž se přiklání k té první variantě, tedy aby omezena byla, ale ne absolutně. Jedná se o případy, kdy by sice hodnota předmětu sporu byla nižší, než je přípustná částka, ale soud by mohl ve výroku rozsudku připustit odvolání, pokud závisí rozsudek na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která dosud nebyla soudy řešena. Myslím, že tato novinka špatná není, a to proto, že bude na uvážení soudce, zda odvolání připustí.

Novinkou by měla být i nemožnost měnit odvolací návrhy ani odvolací důvody po uplynutí lhůty pro podání odvolání bez svolení proti strany, což má

¹⁶² ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, ISBN: 978-80-7400-787-3, 502 s.

přispívat k ochraně protistrany. Za svolení se pokládá i to že se strana proti změně neohradí.

Těchto změn je ve věcném záměru mnoho, proto jsem vybrala jen některé, které mi přišly zajímavé, dále se budu věnovat jen těm změnám, které souvisí s novými skutečnostmi a důkazy. I v této problematice jsou nabízeny dvě varianty, a to takové:

VARIANTA 1:

V odvolacím řízení nelze uplatnit nový nárok ani novou námitku.

Žalobu nelze změnit ani se souhlasem žalovaného.

Skutkové okolnosti a důkazy, které se nevyskytly v řízení před soudem prvního stupně, mohou strany v odvolacím řízení přednést pouze na důkaz nebo vyvrácení uplatněných odvolacích důvodů. K takovému novému přednesu lze hledět, pouze pokud byl protistraně oznámen již v odvolání nebo ve vyjádření k odvolání.

VARIANTA 2:

Nové skutečnosti, jejich popírání, námitky a důkazy nejsou v odvolacím řízení přípustné, ledaže jejich neuplatnění v řízení před soudem prvního stupně strana nezavinila. Takové skutečnosti, popírání, námitky či důkazy lze zohlednit jenom tehdy, pokud byly uvedeny již v odvolání nebo ve vyjádření k odvolání, případně později na základě upozornění soudu.

V odvolacím řízení nelze uplatnit nový nárok.

Změna žaloby je za odvolacího řízení přípustná, pokud s ní souhlasí žalovaný nebo pokud ji připustí soud, a spočívá-li zároveň na skutečnostech, které mohou být základem rozhodnutí odvolacího soudu.

Přestože věcný záměr zachovává princip neúplné apelace i nadále, uvádí zajímavé změny. Současná právní úprava umožňuje v § 205a písm. f) uplatnění pouze nových skutečností a důkazů, které nastaly nebo vznikly až po vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně, ale ty skutečnosti a důkazy, které již před vyhlášením takového rozsudku existovaly, avšak nebyly bez zavinění stran uplatněny, použít v odvolacím řízení nelze. Toto chce věcný záměr změnit. První varianta, která byla navržena jako jediná v první verzi věcného záměru, spočívá v přísném zákazu novot v odvolacím řízení, přičemž účelem odvolání v tomto pojetí je kontrola správnosti prvostupňového rozsudku. Nepřipouští se zde tedy ani nově vzniklé skutečnosti a důkazy, ani skutečnosti a důkazy, které existovaly v době před vyhlášením rozsudku a které nebyly bez zavinění stran uplatněny. Ve druhé verzi pak přibyla druhá varianta, která je mírnější a v určitém rozsahu

novoty připouští. Zde jsou za novoty považovány jak skutečnosti a důkazy nově vzniklé po vyhlášení rozsudku, tak i skutečnosti a důkazy, které existovaly už dříve. Novoty by podle tohoto pojetí byly přípustné, pokud strana nezavinila, že nebyly uplatněny v řízení před soudem prvního stupně.¹⁶³

Dle mého názoru mi případné použití druhé varianty přijde logické. Uplatnění novot, které již existovaly před vyhlášením rozsudku a které nemohly být bez zavinění stran uplatněny, by jednak urychlilo proces tím, že by nebylo třeba zjišťovat, zda je o novotu skutečně novou nebo již existující, a jednak tím, že by nebylo třeba podávat žalobu na obnovu řízení, ale rovnou by se taková záležitost vyřídila v odvolání.

Naproti tomu první varianta, kterou by došlo k úplnému zákazu novot, by jistě zjednodušila řízení před odvolacím soudem, nicméně se domnívám, že by tím bylo porušeno právo účastníků na spravedlivý proces.

¹⁶³ DOBROVOLNÁ, Eva. a kol. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. Konečné znění 2. verze, 2020, str. 325-357

9. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na právní úpravu odvolacího řízení sporného v systému neúplné apelace. Jak jsem již uvedla v úvodu, mým cílem bylo poskytnout přehledný a ucelený souhrn informací o odvolacím řízení. Zároveň jsem se snažila přiblížit a vysvětlit zásadu neúplné apelace, kterou je odvolací řízení sporné ovládáno. Myslím, že pochopení této zásady je stěžejní pro pochopení odvolacího řízení jako takového.

Snažila jsem se práci napsat tak, aby jednotlivé kapitoly na sebe systematicky navazovaly a byl tak poskytnut ucelený přehled současné podoby odvolacího řízení a zároveň vysvětlena zásada neúplné apelace. Práci jsem proto rozdělila do celkem devíti kapitol, přičemž se jednotlivé kapitoly skládají z dalších podkapitol. První a poslední, tedy devátá, kapitola jsou úvod a závěr, druhá až osmá kapitola jsou kapitoly hlavní.

Stěžejní kapitolou této práce byla kapitola čtvrtá a pátá. Ve čtvrté kapitole jsem se zabývala úplnou a neúplnou apelací dle o. s. ř. Cílem bylo charakterizovat rozdíly mezi těmito principy, tedy že zásada úplné apelace umožňuje podat odvolání z důvodu nových skutečností a důkazů, které nebyly uplatněny u soudu prvního stupně, přičemž tento systém u nás existoval až do konce roku 2000. Naproti tomu princip neúplné apelace, na němž stojí současná úprava sporného odvolacího řízení, znamená právě omezení uvádění těchto novot, které účastník v řízení v prvním stupni neuplatnil. V páté jsem pak uvedla a rozebrala jednotlivé výjimky z principu neúplné apelace dle § 205a o. s. ř.

V poslední hlavní kapitole této diplomové práce jsem se věnovala věcnému záměru civilního řádu soudního. Zabývala jsem se zejména opravnými prostředky, a to odvoláním. Vybrala jsem několik možných, a pro mne zajímavých, změn. Jednou z těchto zajímavých změn je například možnost uplatnění nejen nových skutečností a důkazů, které nastaly nebo vznikly až po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně, ale i skutečnosti a důkazy, které existovaly už dříve, a to za předpokladu, že strana nezavinila, že nebyly uplatněny v řízení před soudem prvního stupně. Tato varianta, jak jsem již uvedla výše přímo v uvedené kapitole, by mohla urychlit civilní proces, jelikož by nebylo nutné zjišťovat, zda jde o skutečnost novou nebo již existující a také proto, že by nebylo třeba podávat žalobu na obnovu řízení. Na druhou stranu se věcný záměr zmiňuje o tom, že odvolání má spočívat v kontrole správnosti rozhodnutí

vydané soudem prvního stupně, a z tohoto hlediska je nelogické, aby v odvolacím řízení byly připuštěny skutečnosti a důkazy, které nastaly až po vyhlášení rozhodnutí. Věcný záměr uvádí mnoho změn, některé mohou být ku prospěchu, zejm. tedy zrychlení civilního procesu, jiné mi připadají zbytečné.

Za jistě zajímavou změnu považuji povinné zastoupení advokátem. Zde spatřuji výhodu ve zrychlení civilního procesu z toho hlediska, že by odvolání bylo podáno řádně, včas a oprávněnou osobou, tedy mělo by všechny náležitosti a nebylo by třeba, aby předseda senátu, stáhnu-li to pouze na odvolací řízení, nemusel poskytnout lhůtu pro odstranění vad odvolání, a to, protože advokát by měl být schopen podat takové odvolání, které odpovídá zákonným požadavkům.

Z výše uvedeného se domnívám, že současná právní úprava procesu, resp. odvolacího řízení, je uspokojivá a dostačující a není třeba ji nějak více měnit. Snad za jedinou pozitivní změnu, u které nevidím žádné negativum, považuji povinné zastoupení advokátem. Netvrdím však, že některé další změny, které může rekonstrukce dle věcného záměru civilního řádu soudního přinést, nemohou být pozitivní.

Summary

This diploma thesis deals with the legal regulation of appeal proceedings, which is perceived as controversial in the system of incomplete appeal. The objective of the thesis is to provide a clear and thorough summary of information about the appeal proceedings, while at the same time to approach and explain the principle of incompleteness of the appeal procedure, which controls the appeal proceedings in a controversial manner. Gaining an overview of this principle is essential for understanding the appeal proceedings as such.

The diploma thesis is divided into individual chapters and subchapters, which systematically follow each other. There are a total of nine chapters, with the first covering the introduction and the last, i.e. the ninth, the conclusion. The chapters two to eighth are discussing the main topic of the work.

The key issues of this thesis are contained in the fourth and fifth chapters, which explain the appellate remedy system, viz. the principle of complete and incomplete appeal, hence the admissibility or inadmissibility of the application of new facts and evidence. However, individual exceptions to this prohibition are also exemplified here, in accordance with Section 205a of the Code of Civil Procedure.

The eighth chapter, which is devoted to the substantive intent of the Civil Procedure Code, can also be considered remarkable. In particular, it analyzes the issue of remedies, i.e. appeals, and lists several possible and interesting changes in the legal system. Nevertheless, I consider that the current legislation is sufficient and satisfactory in terms of comparing the current legislation on appeals with the possible substantive regulation.

This diploma thesis is based on numerous sources, especially the case law of the Constitutional Court, the Supreme Court, but also the high and regional courts.

Seznam použitých zkratk

o. s. ř. – zákon č. 99/1964 Sb., občanský soudní řád

z. ř. s. – zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

o. z. – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Listina – ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

ÚS – Ústavní soud

NS – Nejvyšší soud

VS – Vrchní soud

ČR – Česká republika

ZPO – Zivilprozessordnung

Zdroje

Seznam použité literatury a komentáře

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-107-9, 1600 s.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Český civilní proces*. Praha: Nakladatelství Linde, 1997

STAVINHOVÁ, Jaruška a HLAVSA, Petr. Civilní proces a organizace soudnictví. Vydání 1. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2003. 660 s.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-7400-828-3, 1834 s.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr., LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9, 1627 s.

ŠÍMA, Alexander. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 623.

ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, ISBN: 978-80-7400-787-3, 502 s.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní*. Část první: řízení nalézací. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 624 s.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 621 s.

Odborné články a časopisy

DRÁPAL, Ljubomír.: Odvolání po novele občanského soudního řádu, Právní rozhledy, 2001, č.9, Mimořádná příloha

FIALA, Josef. Autoremedura v civilním řízení. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

HAMULÁKOVÁ, Klára., Koncentrace řízení dle § 119a o. s. ř. a uplatnění principu neúplné apelace v odvolacím řízení. Právní fórum, 2010, č. 9.

MAŘÁDEK, David. Glosa k novým skutečnostem a důkazům v režimu neúplné apelace. Právní rozhledy, 2017, č. 6, s. 218-220

MIKULCOVÁ, Lenka. Neúplná apelace podle občanského soudního řádu ve světle občanského práva hmotného. Právní rozhledy, 2003, č. 5, s. 241–246.

Právní předpisy a důvodové zprávy

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 30/2000 Dz (Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayf6mzql5shu&rowIndex=0#>)

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Judikatura

Ústavního soudu

Nález ÚS ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. III. ÚS 2018/15 – Ústavní principy v bagatelním sporu

Nález ÚS ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14

Usnesení ÚS ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. I. ÚS 669/09

Usnesení ÚS ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 2033/12

Nález ÚS ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 319/05

Nález ÚS ze dne 11. 12. 1997, sp. zn. IV. ÚS 295/1997

Nález ÚS ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 3317/15

Nález ÚS ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. II. ÚS 385/15

Usnesení ÚS ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. III. ÚS 405/04 – Ústavní stížnost podaná v tzv. bagatelní věci

Nejvyššího soudu

Usnesení NS ze dne 2. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 310/2002 – Opravné usnesení, Odvolání proti opravenému výroku rozhodnutí

Usnesení NS ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2402/2012 – Odvolací lhůta

Usnesení NS ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3480/2016

Usnesení NS ze dne 20. 12. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1760/2001

Usnesení NS ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 700/2001 – Opravné usnesení a oprava výroku rozhodnutí

Rozsudek NS ze dne 24. 3. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1901/1998
Usnesení NS ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3960/2013
Rozsudek NS ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 32 Cdo 170/2010
Rozsudek NS ze dne 29. 10. 2003, sp. zn. 32 Odo 879/2002
Usnesení NS ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3204/2014
Rozsudek NS ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1681/2004
Rozsudek NS ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2172/2014
Rozsudek NS ze dne 26. 11. 2002, sp. zn. 21 Cdo 426/2002
Usnesení NS ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3273/2011
Usnesení NS ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 137/2003
Rozsudek NS ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1443/2009
Usnesení NS ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3601/2014
Rozsudek NS ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010
Rozsudek NS ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003
Rozsudek NS ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 26 Cdo 2529/2009
Rozsudek NS ze dne 4. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3998/2016
Usnesení NS ze dne 10. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1199/1996
Usnesení NS ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 20 Cdo 748/1998
Usnesení NS ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3616/2010
Usnesení NS ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1541/2019
Rozsudek NS ze dne 29. 7. 2003, sp. zn. 32 Odo 931/2002
Usnesení NS ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Cdo 218/2008
Usnesení NS ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2748/2006
Rozsudek NS ze dne 29. 7. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2537/2011
Rozsudek NS ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1802/2010
Rozsudek NS ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2406/2015
Usnesení NS ze dne 30. 5. 2000, sp. zn. 33 Cdo 825/2000
Usnesení NS ze dne 20. 12. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1760/2001
Usnesení NS ze dne 30. 9. 2004, sp. zn. 29 Odo 611/2002
Usnesení NS ze dne 17. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3466/2013
Rozsudek NS ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4792/2008
Usnesení NS ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3814/2015
Usnesení NS ze dne 26. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3469/2010
Usnesení NS ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3650/2011
Rozsudek NS ze dne 16. 2. 2005, sp. zn. 26 Cdo 2784/2004

Vrchního soudu

Usnesení VS v Praze ze dne 11. 1. 2012, čj. 11 Cmo 285/2011-39

Krajského soudu

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 23 Co 156/2014 – Mediace

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 93 Co 7/2014

Usnesení KS v Brně ze dne 8. 8. 2005, sp. zn. 60 Co 225/2005

Internetové zdroje

Beck online:

<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfpwk5tlgm&groupIndex=7&rowIndex=0#>

<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgfpwk232ge4de&groupIndex=10&rowIndex=0#>

DOBROVOLNÁ, Eva. a kol. Věcný záměr civilního řádu soudního. Konečné znění 2. verze, 2020. Dostupné z:

https://www.justice.cz/documents/12681/2549255/Věcný+záměr+CŘS_finální+verze+druhého+znění.pdf/07b8f62a-d63e-4106-baef-11c4c6d57926

JIRSA, Jaromír. Občanský soudní řád, 3. část: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer, ASPI_ID KO99_p2c1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Dostupné z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/13/210/1/2>